

ἔμεινε μόνος, ἀσάλευτος ὅσον τὸν τόπο του. Ἐκεῖ κ' ἔπεσε, νεκρὸς ὄχι παραδομένος.

Τότε οἱ κλέφτες, ἀφοῦ πῆραν τὴν ἐκδίκησίν τους, τριγύρισαν τὸν κακοθάνοντα καὶ κάθισαν καὶ τὸν μοιρολογοῦσαν.

ΤΟΥ ΑΡΜΑΤΩΛΟΥ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἀπ' τὸ καπετανάτο τὸ παλιὸ τίποτα δὲν ἀπομένει. Πᾶν ὅλοι οἱ ἀρματωλοὶ, κι' ὁ καπετάνος πάει.

Ἕνας μονάχα γλύτωσε ἀπ' τὸν πόλεμο καὶ τὴν καταδρομή. Ἕνας, ὁ γέρο Ἀρματωλός. Ὁ Χάρος δὲ βαρέθηκε τὰ χρόνια του, ὅσο κι' ἐκεῖνος διψοῦσε Τούρκους νὰ σκοτώσῃ.

Παρηγοριὰ δὲ βλέπει ὁ γέρος πειὰ τριγύρω του. Βοήθεια πουθενά. Καὶ τὸ ψωμί τοῦ λείπει τὸ ξερό, ἐκεῖ ποῦ σὰν ἀγρίμι σέρνεται. Οἱ φίλοι κι' οἱ δικοί πειὰ τὸν ἀρνέστηκαν. Καὶ τοῦ βουνοῦ τ' ἀπάτητα, κι' αὐτὰ τὸν ἀποδιώχνουν.

Δυὸ μένουνε δρόμοι στὴν ἀπελπισιὰ του. Ν' ἀφήσῃ τὰ παλιὰ τὰ χρώματα τ' ἀγαπημένα, ἢ νὰ πείσῃ καὶ νὰ προσκυνήσῃ τὸν πασσάλον — ποῖος εἶπε τέτοιο λόγο; Ὁ ἀρματωλὸς στὸ νοῦ του μήτε τὸ βάλε!

Κάπου, ἐδῶ κι' ἐκεῖ, σὰν τὸ θεριὸ γυρίζοντας, σκοτῶνε ὅπου ἀπαντήσῃ κανέναν Τούρκο, ὅχτρά του ποῦ τὸν ὤμωσε πρὶν τὸν γνῶρῃσῃ. Ὅμως ἂν μπορῇ τὸ μῖσος του τ' ἀγριεμένο νὰ χορτάσῃ, πῶς θαῦρη καὶ τὴν πείνα του νὰ τὴ γελᾷσῃ, ποῦ εἶν' ἀγέλαστη;

— Φάγε καὶ πιέ, παλιαδερφέ, συμπέθερε ἀκριβί μου. Δικά σου καὶ τὰ πρόβατα καὶ τ' ἄλλα τὰ καλά. Μὰ ὁ πασσάλος πολὺ μᾶς ἐσφίξε, νὰ ξέρης. Ἀπὸ μᾶς γυρεύει τὴ ζωὴ σου. Καὶ μᾶς φοβέρισε προχτὲς μὲ θάνατο. Κι' ὅρκο μᾶς πῆρε νὰ σὲ παραδώσουμε. Σὲ πίντε μέρες σκοτωμένον ἢ δεμένο νὰ σὲ στείλουμε. Ἦρθες σύγκαϊρα. Καὶ πῆς μᾶς πῶς τὸν ὅρκο μας νὰ μὴν πατήσουμε, καὶ στὴν παληκαριά σου νὰ μὴ φανοῦμε ἀπιστοί.

— Ἀδέρφια, τώρα ποῦ τ' ἀγαθὰ σας χάρηκα, κι' ἔφαγα κι' ἔπια, τώρα θὰ σᾶς πῶ. Τὸν ὅρκο σας, καὶ στανικὸς ἂν εἶναι, πρέπει νὰ τὸν φυλάξετε. Κ' ἐμένα τὴ ζωὴ μου νὰ τὴ ρίξετε στὴ μοῖρα μου. Πολὺ πειὰ βαρυστέναξα, καὶ μοῖρα καὶ ζωὴ. Καὶ τελευταῖα πικρὰ τὰ καταράστηκα. Καὶ νὰ τί σᾶς ἀφίνω, στερνὴ παραγγελιά. Φεύγω, ὅσο κι' ἡ αὐγὴ ἀκόμα δὲ χαράζει. Καὶ καθὼς θὰ μὲ σκεπάζῃ τὸ

σκοτάδι — ρίχτε μου τυχερά, χωρὶς νὰ μὲ θεωρεῖτε! Γιατὶ καὶ τὸ ψωμί ποῦ μοῦ χάρισατε εἶν' ἱερό. Νὰ τὸ πατήσετε δὲν πρέπει. Κ' ἡ προδοσιὰ στὴν οὐρανὸ δὲ συμπαθιέται — ρίχτε μου στὰ τυφλά! Κι' ἂν μὲ πιτύχετε, γειὰ καὶ χαρὰ σας! Ὁ ὅρκος σας φυλάχτηκε. Ἄν δὲχι, πάλι ὁ ὅρκος σας ἀπάτητος.

Καὶ τὴν αὐγὴ, τὸ αἷμα ποῦ ἔδειχνε τὸ δρόμο, σταλαχτό, τοῦ ἀρματωλοῦ τοῦ γέρου, ἔφερε τοὺς χωριάτες σὲ μιὰ πατουλιά. Ἐκεῖ ὁ ἀρματωλὸς πεσμένος ἦτανε.

Τ' ΑΡΜΑΤΑ

— Μάννα, τί ἦταν ἀπόψε ἡ σαλαγὴ; Τ' ἄρματα τοῦ πατέρα ποῖος τὰ πείραξε; Κάποια τρομάρα μ' ἔκαμε νὰ πεταχτῶ στὸν ὕπνο μου. Κι' ἄκουσα μὲ τ' ἀφτιά μου νὰ σαλεύουν τ' ἄρματα. Κλέφτες θὰ μπήκανε στὸ σπίτι, μάννα.

— Παιδί μου, σὰν ἀπόψε πέθανε ὁ πατέρας σου. Ἄρρωστο, μὲ προδοσιὰ τὸν πιάσανε. Στὰ Γιάννινα τὸν πήγανε ξαρμάτωτο, σὰ νῆτανε ραγιάς, ὁ Καπετάνος ὁ περήφανος. Ἐκεῖ τληρὰ τὸν θανάτωσαν, τὸν προδομένο. Στάθηκε παληκάρι στὰ μαρτύρια τὰ φριχτά. Ὅμως τὸν πόνο τὸ στερνὸ του ποῖος δὲν τὸν μαντεύει; Πέθανε ἄδοξος, ξαρματωμένος, ὁ ἄμοιρος.

Τ' ἄρματά του πήρανε τὸν πόνο του ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή. Καὶ τὸν λένε τέτοια νύχτα, σὰν ἀπόψε. Κλαῖνε, καὶ γυρεύουν τὸν ἀφέντη τους. Ἀπὸ τὸν κάτου κόσμον ἀκούνε τὸ παράπονόν του. Καὶ φρυμάζουμε σὰν ἄττια, στὴ γνώριμη φωνὴ ποῦ τ' ἀνακράζει. Καὶ μαλλώνουν καὶ παλεύουνε συνατὰ τους, σὰν θεριά, μὲς τὴ σκληριὰ τους.

Παιδί μου, τ' ἄρματα βροντομαχοῦσαν, ποῦ ἄκουγες ἀπόψε. Τ' ἄκουγα κι' ἐγώ. Καὶ περιμένω νὰ μοῦ μεγαλώσῃ καὶ ν' ἀναστηθῇ τρανός. Τ' ἄρματα νὰ μοῦ φορέσῃ, ποῦ τὰ τρώμαζαν οἱ κάμποι, τὰ βουνά! Καὶ καπετάνος νὰ μοῦ γένῃς ξακουστός, καὶ τοῦ πατέρα σου τὸ θάνατο νὰ ξεγοράσῃς. Τότε θὰ σ' εὐκλιθῶ. Τότε καὶ τοῦ πατέρα σου τὸν πόνο θὰ τὸν ξελαφρώσῃς, ποῦ τὸν ἀκούει ἡ γῆ στὰ στήθια της καὶ τρέμει. Ποῦ τὸν ἀκούει καὶ σπαραίζουν τ' ἄρματα.

Τότε καὶ τ' ἄρματα τὸ βροντομάχημά τους θὰ τὸ πάψουν. Καὶ θὰ χαροῦνε γύρω στὸ κορμί σου, ἀνάλαφρα.

— Μάννα, φοβᾶμαι...

— Τί φοβάσ' ἐσύ, τοῦ Καπετάνου γιου;

— Φοβᾶμαι τ' ἄρματά του!

— Κάλιο νὰ σ' ἐβλεπα νεκρὸ! Παιδί ἀνάξιο τοῦ πατέρα σου! Τ' ἄρματά του νὰ σὲ φᾶνε!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ*)

Κατὰ τὰ 1898 τὸ δυνάμωμα τοῦ ποιητικοῦ ἀέρα στὴν Ἀθῆνα δείχνεται πρὸ χειροπιαστό. Περίεργο πῶς τὸ δυνάμωμα τοῦτο, ἀφοῦ ἔρχισε νὰ φανερώνηται μέσθ' ἐν ὀριζήν τῃ «Ἑστία» τοῦ Δρόσινου, ξεχωρίζεται χαρακτηριστικώτατα μέσα στὴν «Τέχνη». Τὸ λιγὸς περιοδικὸ ποῦ χάριξε σημαντικὸ σταθμὸ τῆς διανοητικῆς μας ἱστορίας. Περίεργο, εἶπα, γιατί εἶναι τὸ φύλλο ποῦ τοῦ ψάλανε τὸν ἀναβαλλόμενον καὶ σὲ βάρος του πλῆξαν τίς πρὸ ἄνουςτες ἐξυπνάδες οἱ ἀθηναῖκες ἐφημερίδες, καὶ πίσω ἀπὸ κείνες, κι' ὅλη ἡ νοικοκυρῶσυν. Ὅμως οἱ ἐφημερίδες σχεδὸν ποτὲ δὲν μπόρεσαν — κι' ἐδῶ κι' ἄλλου — νὰ τὴν ἀνακαλύψουν καὶ νὰ τὴν τιμῇσιν ἐν τῇ δημιουργικῇ ἀλήθειᾳ. Καὶ οἱ ἐφημερίδες καὶ ἄλλοι ἀκόμα κύκλοι, καὶ οἱ σοβαρώτεροι, ὕστερα καὶ ἀργὰ μνρίζονται τί τρεῖσι ποτὲ στὴν ὥρα του. Πόσοι τὴν προσκυνᾶν ἐν τῇ ἀλήθειᾳ σὰν πάλιν, κι' ἐκεῖ ποῦ πᾶει νὰ γίνῃ ψέμα! Μέσα στὴν «Τέχνη», ἀνάμεσα σὲ νέα λεβέντικα κοντύλια, σὰν ἐκεῖνα τοῦ ἐπαναστατικοῦ, τοῦ ἀπλαστοῦ, μὲ βαθυστόχαστου Καμπύση, σὰν τοῦ γαλλοῦ Πιχόλου τοῦ Νιρβᾶνα (εἶναι ὁ γιατρός Πέτρος Ἀποστολίδης), σὰν τοῦ Βλαχουγιάννη, σὰν τοῦ Μαλακάση, σὰν τοῦ Θεοτόκη, σὰν τοῦ Καλοσγούρου, σὰν τοῦ Μαβίλη, σὰν τῶν Πασαγιάννηδων (περιοριζομαι στὰ πεταχτὰ νὰ τοὺς ἀναφέρω γιὰ τοὺς στίχους τοὺς μονάχα ἐδῶ τεχνίτες ποῦ καθένας τοὺς ἀξίζει ξεχωριστὴ μελέτη), νὰ τρεῖσι ποιητὲς μᾶς πρωτοφάνταστης χάρις: ἀπὸ δῶ ὁ πλαστικὸς καὶ σοφὸς νεοαλεξανδρινὸς Γρυπάρης, ἀπὸ καὶ ὁ μουσικὸς, καὶ σὰν ἄλλο δρυσσατάλαχο στοιχεῖο, Πέτρος Βασιλικός, (ὁ Κ. Χατζόπουλος) καὶ στὴ μέση ὁ Ἀλέξανδρος Παρφύρας (Δημήτριος Σύνωμος) πρὸς ἅπλως καὶ στὴ μορφὴν τοῦ μετρημένου ἀπὸ τὸν πρῶτο, πρὸ συγκρατητὸς ἀπὸ τὸ δεύτερο στὸ λυρικὸ μεθεῖσι τοῦ ὅμως κατὰ παρθενικὸ καὶ σὰν εὐγενικώτερο. Καὶ ἀπὸ τὰ 1898 ἕως μὲ τὰ 1908 καὶ ἂν κάμουμε νὰ κοιτάξουμε γύρω μας (ὅσο κι' ἂν εἶναι τὸ κοίταγμα πολὺ δύσκολο κάθε φορὰ ποῦ τὰ πράγματα ποῦ κοιτᾶμε βρίσκονται πολὺ κοντὰ, καὶ λείπει τὸ κάποιο μάκρμα ποῦ βοηθᾷ τὸ κα-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 317 φύλλο.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ*)

Τὰ παιδιὰ εἶχανε πάρει ψωμιά, τυρὶ, αὐγά βραττά, σαλάμι, ντομάτες, φρούτα καὶ κρασί. Ἡ Μαριώ ἔκανε μιὰ σαλάττ' αὐτὰ ντομάτα κρεμμυδάκι καὶ αὐγά, γέμισε μιὰ χιλιάρα κρασί, πρὸ τῇ νταμιτζάνα, κι' ἔστρωσε σὰ νοικοκυρὰ τὸ τραπέζι, μὴν ἀφίνοντας τὸ μπάριμπα της νὰ κἀνῃ τίποτες. Στρογγυλοκάτσανε ὅλοι τοὺς μὲ μιὰ πείνα διαολεμένη, ποῦ δὲ βλέπανε τὴ μύτη τους! Τὰ μπαρμπουνάκια, ὁμορφοψημένα, μὲ τὴ σάλτσα, καὶ ὁ βασιλιάς θὰ τὰ ζήλευε! Ἀνοίξανε καὶ κάτι στρεΐδια, μεγάλα μεγάλα καὶ γεμάτ' αὐγά, ποῦ εἶτανε τρέλλα. Τὸ

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 308.

κρασάκι, διαλεμένο πρὸ τὸν Κώστα, σπιθοβολοῦσε κι' ἀναθε, φέρνοντας στὸ κῆφι μὲ τὸ καντάρι. Σὲ λίγο ἔφαγ' ἡ μύγα σίδερο!

— Στὴν ὑγιά τοῦ καπετάνιου! — εἶπε πρῶτος ὁ Γιάννης, σηκώνοντας τὸ ποτήρι του.

Στὴν ὑγιά του! Πάντα μὲ τὸ καλὸ! φωνάξαν οἱ τοσυγγριζόντες.

— Κώστα γιὰ, τ' λόου σου, μὴν πολυπίνῃς γιατί θάχῃς πάλι κλάψεις — εἶπ' ὁ γέρο Στρατῆς στὸν καπετάνιο, τραβώντας ὁ ποτήρι του.

— Βρὲ ἄμε στὴν ὀργή! π' θὰ μὲ βάνῃς σὲ θεογνωσίαν...

— Ἄμ τὸ ξέρῃς γιὰ τὸ ντέρτι σ'! τί πᾶς μὲ τὸ ζόρ' στὰ στραβά νὰ χαντακουθῇς!

— Σκασμός!

— Δὲν κραινῶ. ἄρα μάρα!

— Στὴν ὑγιά σας, παιδιὰ, καλὴ προκοπὴ νὰ σᾶς δώσῃ ὁ Θεός!

— Φχαριστοῦμε, καπετάνιε, στὴν ὑγιά σου!

— Ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα εἰσαστε, βρὲ παιδιὰ!

— Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὴν Πόλη, τὰποκρίθηκε ὁ Γιάννης.

— Ἐ! μωρὲ καημένα νιάτα! Ἐκανα κάμποσα ταξίδια στὴν Πόλη, σὰν εἶχα τὸ καράβι

μου... Ἄστα τώρα, ξέχαστα!.. Βρὲ Μαριώ, στὴν ὑγιά σου! καλὴ μοῖρα νάχῃς, παιδί μου...

— Στὴν ὑγιά τῆς Μαριώ! Ἄσπρο πᾶτο, Μαριώ, μὴν ντρέπεσαι!

— Ἄμ δὲν μπορῶ πιά νὰ πῶ κι' ἄλλο, ἔρχισα καὶ ντραλίζομαι...

— Ἐλα τώρα, Μαριώ, νὰ μᾶς πῇς καὶ κανένα τραγουδάκι, πρὸ κείνα τὰ λεβέντικα ποῦ ξέρεις... ἔλα πῆς τοῦ γιὰ τὸ χατήρι τοῦ καπετάνιου.

— Ἄμ δὲν μπορῶ νὰ τραγῶ μὴν μὴν... Πέστε καὶ σεῖς κᾶνα τραγούδι, νὰ πῶ καὶ γὼ ὕστερος τὸ δικό μ'...

— Ἐλα τώρα, Μαριώ, καὶ ἄστα αὐτὰ! κανεῖς δὲ σοῦ παραγγίνει στὸ τραγούδι!

— Πανάθεμά σε, ζουρλή τ' κερατὶ — μουρμούρις' ὁ Στρατῆς — ἀρὲ Ὀλγα γίνῃς καὶ ἀρχινᾷς ὅπου πᾶς τὸ τραγούδι;

— Μπρὸς, Μαριώ! Ἄστονα τὸν μπάριμπα σου, δὲν ξέρει τί λέει...

Ἡ Μαριώ δὲν ἤθελε κι' ἄλλα παρακάλια σήκωσε τὰ μαλλιά της, ποῦ τῆς πέφτανε μπρὸς στὰ μάτια της, ξερόδῃξε κι' ἔρχισε νὰ τραγουδάη μὲ κῆφι, γλυκά, γλυκά, ὅσο ποτὲς δὲν τὴν ἀκούσανε:

θαρότερο ξαγνάντεμά τους από πάνου ως κάτω), βλέπουμε... τίποτε δεν καλεβόμαστε. Οί ποιητές μας είναι σαν ακριβοθώρητοι και σε μισόκοσμοι, και δεν προκαλούν τις ματιές του κόσμου, και δεν ξεχωρίζουν. Δε βλέπουμε; άκοῦμε; Σί καιρό που λίγο λίγο δυναμώνει η Ποίηση και πιο λαγαρισμένο τρέχει το νερό της, ο λεγόμενος κόσμος για λόγους που παρακάτω θα γγίζουμε, — στέκεται μπροστά της ή με τοῦ ἀδιάφορου τὴν ξηνοιασὶά ή με τοῦ πολέμου τὴν καταφρόνιαν, τὰ τραγούδια της δὲν μπορεί νὰ βρίσκουν καταφυγὴ πέρα μόνον σὲ ἀριὰ βιβλία λογοδιόδοι καὶ σὲ στραβοκοιτασμένα φύλλα ἀνταρτικὰ. Τάχα τὰ ξέρε; ὁ κόσμος, καθὼς θάξινε τὸ ἔθνος ὁλόκληρο νὰ τὰ γνωρίζη, τὸ βιβλίο τῆς Ζωῆς καὶ τὴν Ἀργῶν τοῦ ἀσχηματιστοῦ ποιητῆ Πέτρου Βλαστοῦ; ("Ερμῶνας ὡς τὰ τῶρα τὸ φιλολογικὸ τῶνομά του) Τόνοσα μὲ μιὰν ἀντρίκειαν ἐνέργεια τὴν ὀνειροφάντασιν καὶ ἀπὸ τὰ χρώματα τῆς ἰδεολογίας καὶ τῆς καρδίας τρεμόσβεγγη ποίησίν του τὴν ποίησίν μας; θὰ τὴν βροῦμε τῶρα τελευταία μέσα στὶς σελίδες τοῦ «Νουμῶ» ξανὰ ζωοταναμένη, στοργυλισμένη, σὲ μιὰ γλῶσσα δουλεμένη τεχνικὰ, νὰ κυνηγᾷ τὸ φῶς, Μοῦσα νεοκλασσικὴ, νὰ τὴν ποῦμε, μὲ τὸ Βουτιριδῆ, καὶ μὲ τὸ Διμητριάδην, (ὁ Ρήγας Γκόλφης) μιὰ Μοῦσα διωριμένη αὐτὴ μὲ μέρη νὰ μᾶς προσφέρῃ τὸ κανονικώτατον ρυθμισμένον τραγούδι της ἀπάνου ἀστὴς Ροῦμελῆς τῆς λύρα τὴν πελληκαρίσιαν, σὺν ἑνῇ ποτῆρὶ δλόδροσῳ νερό που μονορροῦφ πίνεται καὶ ποῦ ἀνασταίνει, φερμένο ἀπὸ τὴν καρδιὰ τῆς Ροῦμελῆς. Μοῦσα, ποῦ ξέρε; ἂν εἶναι αὐτὴ διωρισμένη νὰ παντρέψῃ τὸ μοναξιώτικο τῶνευρ μὲ τὴν ζωὴν ποῦ μέσα στὸν κόσμον μὲ τὸν κόσμον ἐνεργεῖ! Καὶ παρεκτὶ σὲ ἄλλα φύλλα, σὺν τὰ «Παναθηναίκα», σὺν τὸ «Περὶδικὸν μας» τοῦ Βώκου, σὺν τὸν «Ἀκρίτα», βγαλμένο ἀπὸ τὸ νέο Σκίπη μὲ τὴν πλούσια φαντασίαν καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ μὲ μιὰ λυρικὴν ὀρμὴν ἀξιοπαρτήρητην, ἄλλοι ποιητές, ὁ Καμπαννῆς, ὁ Μάρκος Αὐγέρης, ὁ Ἀγγελος Σικελιανός, καὶ μιὰ ποιήτρια, ἡ Αἰμυλία Κούρτελη, ἴσως ἡ μόνη ποιήτρια ποῦ θάξινε νὰ σημειωθῇ ἐδῶ, καὶ ὁ Ζαχαρίας Παπαντωνίου μὲ τὸν κοκατιστὸ τοῦ στίχου, ἴσα δλόισα ἀπὸ τὴν γραμμὴν τοῦ Μαρκοῦ, ποῦ καὶ σ' αὐτὸ τὸ δημοσιογραφικὸν χρονογράφημα ἔδωκε φτερά μὲς εὐγενικῆς τέχνης. Καὶ τέλος οἱ νεώτατοι ἱεροφάντες τῆς Ἠγῆσῶς, διαλεχτὴ δεκάδα, ποῦ, μολοντὶ διαφέρουν καμπόσον ὁ ἑνας ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ σὲ σκαλοπάτια διαφορετικὰ στέκονται, προτιμῶ

τῶρα, ἀντὶ νὰ τοὺς ξεχωρίσω μὲ τὰ ὀνόματά τους, ἔτσι νὰ τοὺς ἀναφέρω συντροφικὰ. Πρῶτα καὶ ἀπ' ὅλα, ἡ Ποίηση μὲ δίχως ὄνομα κανένα. Ὑστερα ἔρχονται οἱ ποιητές. Ἡ ζωὴ τῆς πάντ' ἀρχαίας καὶ τόσο νέας Ἀθηναίας παρθένας λιγοστὴ στάθηκε καὶ στὸ δεύτερό της ξανάδομα. μὰ πάντ' ἀρετὴ γιὰ νὰ δείξῃ πῶς ὑπάρχει μιὰ πηγὴ πλουσιοπάροχη, ποῦ φτάνει γνωστικὰ καὶ τεχνικὰ νὰ μοιρασθῇ στὰ λογῆς περιβόλια γιὰ τὰ ὀρμητικὰ τὰναδρύματα, γιὰ τὰ ποτίσματα τὰ ἡσυχά.)

Τάχα ἡ νέα μας ποίηση ἔδειξεν ὅλη τῆς τῆς δύναμιν καὶ ἀνθισμὸν ὅλας τῆς τὰ λουλούδια; Κάθε ἄλλο. Πιο πολλὰ ὑπόσχεται, παρ' ὅσα δίνει. Τῆς λείπει μιὰν ἀνέση, ἑνα, πλούτος, ἑνα δειξίμο συγκρατητό, ἑνα ἄκοπο καὶ ἀδιάκοπο περπάτημα πρὸς καποιο σημάδι· τῆς λείπει μιὰ δύναμιν τελειωτικὰ καὶ ἐπιβλητικὰ δημιουργικὴ. Ἐχει τὴν ὁμορφίαν τοῦ ροδούγενου· τῆς χρειάζεται καὶ ἡ χάρις τοῦ καλορρίζωτου δέντρου. Νὰ πατήσῃ στερεώτερα στὴ γῆ τὸ πόδι, ἀφήσῃ στὴν ζωὴ τὰ χνάριά της πρὸς βαθιά. Νὰ συγκινήθῃ ὅχι μόνον ἀπ' ὅλα τῆς καρδίας τὰ αἰσθήματα, μὰ καὶ ἀπ' ὅλες τὶς ἰδέες, νὰ τὰ καταλάβῃ, νὰ τὰ μελετήσῃ, καὶ νὰ τὰ γκαλιόσῃ τὰ μεγάλα τὰ προβλήματα τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας, τῆς κοινωνίας, τῆς ἱστορίας, τῆς φύσεως, τῆς ἠθικῆς. Νὰ πᾶρῃ παραδείγματα καὶ ἀπὸ τὴν παγκόσμια ποίηση, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους μας, τοὺς πάντας νέους, σὲ δτι ἀξιωματικὸν δαίχουν. Ἐχει τὴν ἀνάγκην μιᾶς Νίκης ἀφτέρωτης, θυγατέρας τοῦ Πολέμου τοῦ φτερωτοῦ. Ἀγγεμα ἡ ματιά της. Ἀς ὑψώσῃ τὸ χεῖρ της πρὸς κάποιον σάλεμα ἡρωϊκόν. Πολὺ προχώρησε στὴ γλῶσσαν· ἡ προκοπὴ της λιγότερη στὴ μετρικὴν, σὲ λογῆς λεπτομέρειες. Οἱ λεγόμενες ποιητικὲς ἁδίες, γιὰ τοὺς τεμπέληδες καὶ γιὰ τοὺς μέτριους. Ὁ μεγάλος ποιητὴς τῆς Ἰταλίας, ὁ Καρνούτσος, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, δούλεψε γιὰ τὸ ποιητικὸν ξανάνθισμα τῆς πατρίδας του κάνοντας καὶ τὸ ἴστίχο, μὲ τὴν γλῶσσαν του. μὲ τὸ μέτρο του καὶ μὲ τὸ πικνωμα του ἀριτοκρατικώτερον—νὰ ποῦμε—καὶ δυσκολοπλησίαστο ἀπὸ τοὺς κάθε λογῆς ριμαδόρους. Ἡ ποίηση τῶν νέων, μαρ

Σύντομον σημείωμα φέρνεται, ἐδῶ, ἀδύνατον μοῦ στέκεται νὰ τάντισω ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν ποιητῶν καὶ μερικῶν μάλιστα ποῦ σημαντικὰ δουλέψανε γιὰ τὸ μέγαλωμα τῆς ποιητικῆς Τέχνης. Νὰ μὲ συμπᾶν. Τὴν ἔλλειψιν τοῦτῃ θὰ τὴν ἀναπληρώσω στὴν πλατύτατη μελέτῃ ποῦ ἐτοιμάζω γιὰ τὴν ποίησιν μας ἀπὸ τὸ 1897 καὶ καίθε.

γαριταρόχλωμη, ὀπαλλένια. Αἶμα γυρεύει ροδοκόκκινο. Καὶ γυμναστικὴ στὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα.

Τὸ ροδοκόκκινο αἶμα τοῦτο ρεῖ μέσα στὸ ἔργο ἑνὸς ποιητῆ ποῦ μήτε στὰ εἰκοσὶ του χρόνια βρίσκεται πιά, μήτε ποῦ φαίνεται πῶς ἀγάπησε πολὺ καὶ ἀπὸ τὰ νῆα του τὰ ταξίδια στὰ γαλανά τοῦ ἀπέραντου Ὁμῶς ὅσο εἶναι ὠριμασμένα τὰ χρόνια του, ἄλλο τόσο ὠριμασμένη καὶ ἡ Τέχνη του. Εἶναι ὁ Ἑλληνιστὴς—ποιητὴς Παλλῆς. Ἄλλοι ἔχτε λῶνε, στὰ πολὺχα πιάνα ἢ στὶς αἰθεροχόρδες ἀρπες, τὰ κομμάτια τοὺς ἐκείνους μὲ τὸν ταμπουρὰ του παίζει τὴ μετρημένη μουσικὴν του, στὴν ἐντέλειαν. Εἶπα γιὰ τὸ Λασκαράτο παραπᾶν πῶς σφύριζε κοροῦδευτικὰ. Ὁ Παλλῆς κράτησε κόπανο. Ὁ πλοὺ πολὺ ἐπικλίνετο. Ἐνὰς εἶναι ἀπὸ κείνους ποῦ—δὲ θέλω τῶρα νὰ πᾶν ἀν παρατολμὰ ἢ στοχαστικὰ—δούλεψε γιὰ νὰ ξανὰψῃ φεθερωτάτος καὶ ἀπ' ἄκρην σ' ἄκρην τοῦ ρωμαϊκοῦ ὁ πόλεμος ποῦ πολεμᾷ, ἀπὸ αἰῶνες τῶρα, ὁ αἰώνιος Λογώτατος μὲ τὸν αἰώνιον Ποιητὴ. Καὶ στὰ μάτια τοῦ ἀποδασκαλισμένου κόσμου δὲ βρίσκεται χάρις τὸ φυσικόν, τεχνικόν, καὶ ἑλληνικόν τραγούδι τοῦ Παλλῆ, μήτε ἡ Ἰλιάδα του, ἀριστοῦργημα μεταφραστικῆς τέχνης, στὴ φράση καὶ στὸ στίχο, ἄξια βραβεύμενα ἀπὸ τοὺς σοφοὺς Γάλλους τοῦ «Συλλόγου γιὰ τὴν προκοπὴ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων» στὰ Παρίσια, μὲ τὸ μεγάλο βραβεῖο τοῦ Ζωγράφου.)

* Ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς κ. Χατζιδάκις, ἑνας ἀπὸ κείνους ποῦ μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν τοὺς διδασκαλίαν γίναν, ἀφορμὴ νὰ διαλυθῶν πολλὰς προλήψεις ἐναντίον τῆς δημοτικῆς, ἀπὸ τὴν ἄλλῃ τὴ μεριὰ στέκεται στὴν πρώτη γραμμὴν ἀρχηγὸς τυφλότατος πολέμου ἐναντίον τῶν ἐπαθῶν ἀκείνων καὶ τῶν ἐργατῶν τῆς δημοτικῆς ποῦ ἀξίζουν τιμὴν καὶ στεφάνους. Περὶ ἐργὸν ψυχολογικὸν πρόβλημα. Δὲν εἶν' ἐδῶ ἡ ὥρα τοῦ γιὰ νὰ τὸ ψάξω καὶ ἐγώ. Παρατηρῶ μόνον πῶς ὁ κ. Χατζιδάκις ἀνάμεσα στὶς λογῆς κατηγόριες ἐναντίον τῶν καταραμένων μαλλιαρῶν, κατὰ γυνὴν ἐκείνων πῶς ἀφορμὴ σταθῆκεν νὰ σιχαθῇ ὁ κόσμος καὶ τὴν ποίησιν, γιὰτὶ τάχα γράφουνε στίχους ποῦ ὁ κόσμος δὲν τοὺς ἀκούει. Δὲν τοὺς διαβάζει, καὶ ποῦ τοὺς ἀκούονται στὸ στομάχι. Τέτοια κατὰκρισις, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 1908, μὲν, ἀκόμα καὶ ἀπὸ κατῆρη καὶ ἀπὸ πᾶν κ. Χατζιδάκι, δὲν ἔχει σημασίαν καμμίαν· φέρτε μας παραδείγματα καὶ δείξτε μας χειροπιαστὰ τὰ κρίματα, γιὰ νὰ τὰ συζητήσουμε. Ὁμῶς καὶ γενικὰ, θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ στοχασθῇ, πῶς ἡ νέα μας ποίηση, κατὰ τὸ δρόμον ποῦ πῆρε, δυσκολώτατον, ἂν ὅχι καὶ ἀδύνατον, εἶναι νὰ εὐχαρισθῇ, πρῶτον καὶ ἀπ' ὅλα—ὅπως συμβαίνει παντοῦ—ὅλον τὸν κόσμον ὕστερα, ἡ νέα μας ποίηση, ἐπαναστατικὴ, καθὼς εἶναι καὶ χειροπιαστή, ἔχει πιά παιγνιδάκι τοῦ σαλονοῦ. μὰ βρεμμένη, μεγαλωμένη, μελετητικὴ, καὶ στὴν ἀπλότητά της ἀκούει κάπως ὅχι

Μοῦ φέρονε μιὰ προξενιά
νὰ πάρω γέρον ἄντρου
ἀρμάδα τὰ καράβια του
καὶ στέργα τὰ φλωριά του!
— Γιά πέσμον το, κόρη, τὸ ναι
διαμάντια νὰ σὲ ῥάνω,
νὰ σὲ θωροῦν στὴν ἐκκλησιὰ
σὺν οὐρανὸ μὲ τῶσρα!
— Δὲ θέλω τὰ καράβια σου,
δὲ θέλω τὰ φλωριά σου!
δὲ γίνουμαι Ἀμυγδαλιά
π' ἀνθίζει τὸ Φλεβάρη!
Θέλω τὸ νῆδ τὸ χορευτή,
μὲ τὴν λυγρὴν τὴν μέσην,
ποῦχει τὴν φλόγα στὴν ματιὰ
τὴν γλῶσσαν του στὰ χεῖλιά!

— Γεῖά σου, Μαριώ ἀθάνατη!
— Καλὰ ἔκανες, μωρή, καὶ ἔδωσες τοῦ γέροντος
τὰ παπούτσι. Ὅχι, παίζουμε!
— Ὁχ, ὅχι! καμμένη!
— Τί ἔπαθες, καπετάνιε;
— Τὴν πίστη καὶ τὸ νόμον της κεινῆς τῆς πρώτης... ὁμορφὴ, ὁμορφὴ, πρόμοιχες λιγάκι τῆς Μα-

ριῶς... πανάθεμά τη... ὦχ! μωρὲ παιδιὰ, βάλτε μου λιγάκι ἀκόμα, γιῶμισ το!

— Μὴν τοῦ βάνς, στὸ Θεὸ σ' μὴν τοῦ βάνς! φώναζ' ὁ γέρον Στρατῆς καὶ ἀρπαζὲ τὸ ποτήρι πὸ τὰ χέρια τοῦ Κώστα μὰ ὁ καπετάνιος ἔγινε θερίο!

— Βρὲ πᾶς στὴν κατάρ, Στρατῆ, ἢ θές νὰ σὲ πετάξω στὴ θάλασσα; Βάλτε μου, βρὲ παιδιὰ, νὰ πιῶ! Μπα!

Σὲ λίγο ὁ καπετάνιος κιτρίνησε σὺν κερί, γυάλισαν τὰ μάτια του, ἀγρίεψαν, καὶ μελάνισσε τὰ χεῖλιά του, σὺν τοῦ πνιγμένου τρέμανε τὰ χέρια του καὶ τὸ κεφάλι σιγοκουνιάτανε μπρὸς καὶ πίσω, σὺν νᾶλες καὶ καὶ ὅχι. Τὰ παιδιὰ τὸν κοιτάζανε φοβισμένα.

— Ἀστε τον εἰπ' ὁ γέρον Στρατῆς—σὺν πῆν κρασί ἔτσι γίνεται! Τὸν πιάν' τὸ μεράκι καὶ θυμᾶται τὶς γυναῖκες του καὶ κλαίει... κοτζάμ' ἄλλος ἐκεῖ κλαίει καὶ δέρνεται!..

Ὁ καπετάνιος σούρωσε τὰ χεῖλιά του, ἔτριψε τὰ σφύμενα του μάτια καὶ ἔρχισε νὰ παρμιλάει κλαίοντας:

— Τί τῆς ἔφταιγα τῆς ἀτιμῆς, ἔ; μωρὲ τί τῆς ἔφταιγα; Δὲν εἶχε τὰ καλά της, δὲν εἶχε... θυμᾶσαι, μωρὲ, τὸ κόκκινον φουστάνι τὸ μεταξωτό. τὰ

δαχτυλίδια, πὸ τὴν Μαρσίλλια... ἔ! ἔ! ὦχ!.. ἄλλοι σὲ μένα!

— Ἀστε τον! Θὰ ξεράσ' σὲ λίγο. θὰ γυρ' νὰ τοὺν πᾶρ' λιγούλι, καὶ ἔσ' γιὰ θάν τ' περάσ'!... Μεράκι τόχει!

Ὁ καπετάνιος ἀρχισὶ νάγριεψε, κοκκίνησε τῶρα καὶ σήκωσε τὶς γροθιές, σὺν νᾶθελ νὰ χτυπήσῃ καὶ ποῖνε ποῦ μπρὸς τοῦ φανταζότανε, καὶ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ πῆρ' ὁ γέρον Στρατῆς ἀπὸ κοντὰ τοῦ τσανάκια καὶ ποτήρια...

— Ἐφυγες, μωρή, ἔφυγες... τικρόρα!.. κλειμένη καί... κερατᾶς... γῶ, μωρὲ, κερατᾶς!.. Ποῦ θὰ μοῦ πᾶς, ποῦ θὰ μοῦ πᾶς, πεζιδέγκισα!.. Θὰ σὲ βρῶ, μωρή, θὰ σὲ βρῶ, στὴν ἄκρην τοῦ κόσμου θὰ σὲ βρῶ... νά! νά! ὦχ!..

Σηκώθηκε μὲ βία, τρέκισε κῆνα δυὸ πατήματα καὶ γκρεμοσκακίστηκε παρῆκει, σκούζοντας τῶρα σὺν τρελλῶς καὶ μουγγρίζοντας.

— Ὁχ! μαννούλα μ' ὦ ὦ! Ἐφυγε ἡ σκρόφα, τὴν πῆρε ὁ Μαλτέζος, ὁ ἀτίμος... ὁ Μαλτέζος τὴν πῆρε!.. Βασίλικούλα μου, χρυσὴ μου γυναῖκα, γυναῖ καούλα μου!.. Σὺ δὲν τῆς μοιάζεις τῆς ἑλληνῆς, σ' εἶπαι τὸ κα... μᾶρι μου, ἡ νοικο... κυ... ρά μου!... Τί σπῆδες εἶν' αὐτές, τί σπῆδες!... Τ' ἔχει, μωρὲ,

B'.

Στὴ μοῖρα ἔλαχε τῆς νέας Ἑλληνικῆς Ποίησης πόλεμος ἀπαυτος λυσσασμένος μετ' ὅν πῶς ἀπιστο, καὶ τὸν πῶς ἐπικίντυνον ὀχτρὸς τῆς μετ' ὅν Λογιωτατισμὸς. Κανένα εἶδος πολιτισμὸς δὲ ζῇ χωρὶς τοῦ Λόγου τάνθια, καὶ τάνθια τὰ χιλιάρικα τοῦτα δὲ Λογιωτατισμὸς γυρεύει νὰ τὰ ποδοπατήσῃ, καὶ μετ' ὅν τὰ μέσα τὰ πῶς ἀνθήσκει· ἔτσι, σὺν ἀπὸ τὸ φυσικὸ τοῦ, δράκοντας πού τρέφεται καταπίνοντας τίς βασιλοπούλες.

Ἀπὸ τὰ 1850 ὡς τὰ 1860 δούλεψε στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιον ὁ πρῶτος ποιητικὸς διαγωνισμὸς, ἰδρυμένος ἀπὸ τὸν δημογεγενη Πάλλη. Ὅρος ρητὴς τοῦ διαγωνισμοῦ, βαλμένος ἀπὸ τὸν ἀγωνοθέτη: δὲ βραβεύονται ποιήματα γραμμένα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα! Ἄντ' μὴν εἶσαι ποτε δεκτὸς εἰς τὰ ποιητικὰ διαγωνίσματα—ἔγραφε στὰ 1877 πρὸς τὸ φίλον τοῦ Ροῖδην ὁ μεγάλος μας Βαλαωρίτης, — νὰ σὲ προπηλακίζουν αἰώνως, νὰ σὲ χλευάζουν, ὡς ὁ Α. Σούτσος ἐτόλμα νὰ χλευάζῃ τὸν Σολωμόν! Ὁ Λογιωτατισμὸς! αὐτὸς κατέφαγε καὶ τοὺς ωραίους ποιητικούς χρόνους τοῦ Ζαλοκώστα, καὶ τοῦ Παράσχου καὶ τοῦ Τανταλίδου καὶ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες βεβαίως θὰ ἦσαν σήμερον τὸ κόσμημα καὶ τὸ ἀγλάισμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσού. ἂν περιφρονούντες τῶν γραμματικῶν τὰς μωρὰς ἀξιώσεις, ἐπεδίδοντο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ δημοτικοῦ πλούτου καὶ περιέβαλλον τὰς ιδέας τῶν διὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ ζῶντος Ἑλληνισμοῦ ἀντὶ τῶν σαθάνων κόσμου παλαιού, σαρακοφαγωμένου, καταρρέοντος. — Ἡ τυραννία αὕτη τοῦ λογιωτατισμοῦ ἐπνίξε τὴν ποίησιν ἐν Ἑλλάδι... Ὁμοῦ καὶ μετ' ὅλους τοὺς ἀπαγορευτικούς φράχτες δὲ λείπανε γενναῖοι ποιητὲς πού στέλλαν τὰ ἔργα τους γιὰ τὸ Πάλλειον στὴ δημοτικὴ, καὶ κριτὲς καλοσυνειδήτοι: πού τοὺς δίνανε τὴν πρώτη θέσιν, καὶ τὰ ξεχώριζαν ὅσοι καὶ ἂν δὲν μπορούσανε καὶ νὰ τὰ κατανοήσουν. Τὸ πάλαιον οἰαδεχεται ἀπὸ τὰ 1860 ὁ Δουρατσιασμός. Οἱ δάφνες μοιράζονται οἱ πατέρες παιδιῶν πού ἡ γενεὴ σὺνταί φάσκει, ἡ ψευτοζοῦν ἐφταμηνίτικα. Ὁμακ τὸ ξεμύτισμα ἔργου ὑποφερτοῦ. Ἡ πολιτικὴ ἐπανάστασις τοῦ 62, καθὼς εἴταν κάπως ἀμφίβολη στὴν ἠθικὴ τῆς καὶ κα

τόσο ἀπλή, φυσικὰ νὰ στενοχωρῇ τρεῖς τάξεις ἀνθρώπων: τοὺς νεογόνους πού εἶναι συντηρητικοί, τοὺς πεζοῦς, πού δὲ νοιάζονται ἀπὸ ποίηση, καὶ τοὺς ἀδιάφορους, πού καρφὶ γιὰ τίποτε δὲν τοὺς καίγεται.

ἡ γυναίκα καὶ ἀγκομαχάει: Για-τρό .. γιατρό, μωρέ! .. χάνεται, πεθαίνει! Γυναίκα μου, γυναίκουλά μου!... Τί σπῖθες εἶν' αὐτίς... ὦχ, ὦχ! φεῖδια! Παναγία μου! ποντίκια, σκορπίοι, φεῖδιααα!

Τὸ γλύντι πολὺ ἄσκημα τέλιωνε. Ὁ καπετάνιος δέρνουνταν σὲ σπασμούς, βλέποντας χίλια δυὸ πράγματα καὶ ἄλλα τῶν ἄλλων ἀκούγοντας· εἶχε τὴν τρέλλα πού μπορεῖ νὰ πῇ καθε μεθυστικός· τὸν κρατοῦσαν μετ' ὅν ζόρι, μὴν τοὺς φύγῃ, καὶ ὁ Στρατῆς, ποῦ ξέρετε τίς συνήθειες του, τὸν πότισε νερό μετ' ὅν στάχτη, γιὰ νὰ ξεράσῃ τὸ κρασί πού τὸν τάραιζε. Σὲ λίγο πάψαν οἱ δαρμοί, τὰ παραμιλήματα καὶ ἔπεσε σὲ ὕπνον βαθύ, ροχαλίζοντας. Τὸν σκεπάσανε μετ' ὅν κουβέρτα καὶ βγήκαν ἔξω νὰ πάρουνε λίγο ἀγέρα.

— Ἀλήθεια, κύρ Στρατῆ, δυὸ γυναῖκες πῆρ' ὁ καπετάνιος;

— Ἄμ' δυὸ λέν πῶς πῆρ' ὁ μαῦρος· τὴ μιά τοῦ τὴν κλιέσαν καὶ ἔφγε στὴ Φραγγιά, στοῦ διαδὸλ' τὴ μάνα! Ὑστερὶς πῆρε μιά νοικοκυρούλα, καλὴ καὶ παινεμένη μ' ἄτυχῃ! Περνοῦνε δυὸ χρόνια πὸ τὸ γάμο, πᾶσι τὸνα καράβι του! Περνοῦν ἄλλα δυὸ, χάν' καὶ τῆλλο! Κοτζᾶμ καπετάνιος ἔμνε φτωχός, μεροδούλ' μεροφάγι! Σάματις αὐτὸ δὲν τοῦφτανε

λητέρεψη δὲν ἔφερε στὴ βουλευτοκρατούμενη Πολιτεία, ἔτσι δὲν τὴν καλλήτερεψε καὶ τὴν Πολιτεία τῆς Φαντασίας. Καὶ ὅμως ἕνας πολιτικὸς μὲ καὶ ποιητὴς, ὁ Βαλαωρίτης, ὅμως ἔξω ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς πολιτικῆς, μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, καὶ ἔκτοτα πῶς μακριὰ ἀπὸ τοὺς Βουτσινάους, ζώντας μετ' ὅν ζωὴ καὶ μιλώντας καὶ γράφοντας μετ' ὅν γλῶσσα τοῦ ἀγνοῦ καὶ ἀγράμματος λαοῦ, μᾶς ἔδωκε στὰ 1867 τὸ Διάκονο, τὸ μέγα ἔργο πού κρατιέται ἐπάνω ἀπ' ὅλα καὶ πού δὲν προξένεισε τότε τὴν ἐντύπωση πού τοῦ ἔβριζε στοὺς ὑπνωτισμένους ἀπὸ τὰ καθαρευουσιάνικα ἀθηναῖους μουσικόλους. Ὅσο πού τὸ Πανεπιστήμιον πᾶλε, στὰ 1872, σὰ νᾶθελε νὰ ξελαφρώθῃ μιά γιὰ πάντα ἀπὸ τὰ κλίμακα πού τοῦ φορτώσαν οἱ λογῆς ποιητικοὶ διαγωνισμοί, προσκαλεῖ τὸν αἰρετικὸν, τὸν ἀφωρισμένον, αὐτὸν προδότη τοῦ Ἑλληνισμοῦ—καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Βαλαωρίτης γράφει πῶς τὸν ἀνομάζαν, καὶ ἀπὸ τότε ἔκτοτα, οἱ λογιώτατοι—παλιῆς ἱστορίας πάντα νέες—καὶ τότε βάνει νὰ τραγουδήσῃ τὸ τραγούδι τοῦ τὸ κλέφτικο τὸ ἀνταρτικὸ μπροστὰ στὸ ἀγαλμα τοῦ Πατριάρχου. Στιγμὲς χαρῆς χαρῆς χαρῆς δυσκολοξέχαστες κόσμου συνεπαρμένον καὶ ἐνθουσιασμένον ἀπὸ τὸ πέρασμα τῆς Μούσας, ὁλοζώντανος.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΛΑ ΜΕ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΤΟΥΣ

(VICTOR HUGO)

Δὲν εἶναι τίποτε ἐδῶ κάτω
στὸ δρόμο· τοῦ πού νὰ μὴν κλίνει,
μέσ' ἀπ' τοὺς κάμπους· τὰ νερά τοῦ
στὴ θάλασσα τὸ ῥέμα χύνει·
ἡ μέλισσα τ' ἄνθι γνωρίζει
πού κρύβει μέσα τοῦ τοῦ μέλι,
τὸ κάθε τι ἀπαφίγει γυρίζει
— στὸ σκοπὸ ἢ φύση τοῦ πού θέλει,
ὁ αὐτὸς φτερεῖ στὸν ἥλιο ἀπλώνει,
στοὺς τάφους τ' ὄρνιθ' ἀπ' τ' ἀγερῶνια,
στὴν ἀνοιξὴ τὸ χελιδόνι
καὶ ἡ προσεφικὴ πρὸς τὰ οὐράνια.

*) Στὰ 1860, στὴν αὐτοκρατορία τῆς καθαρευούσας, ἕνας ποιητὴς, ὁ Βικέλας, τόλμησε νὰ προβάλῃ μετ' ὅν Στίχους του, θαυμαστὴς μὲτ' ὅν Βαλαωρίτη καὶ τοῦ γέρο Τρικούπη, γενναῖον ὑπερασπιστὴ καὶ τούτου τῆς ποιητικῆς μας γλώσσας. Οἱ Στίχοι, καὶ τὰ μεταφράσματ' ἀπὸ τὸ Σαίξπηρο, τοῦ Βικέλα, βέβαια, θὰ τοῦ λογαριαστοῦνε.

τοῦ ἔργου, τὴν πιάνει μιά μέρα ἡ καρδιά τῆς τῆς γυναίκα, στὰ καλά καθούμενα, καὶ πᾶσι, μωρέ μάτια μ', πᾶσι ἀμετάδοτη! Μαυρίσανε πᾶσι τὰ μάτια τοῦ καὶ ἦρθε φύλακας ἐδῶ γιὰ, στὴν ἐρμιά...
— Ἐ τὸ δύστυχο, δουλιές ποῦπαθε!

— Για, νὰ σὰς πῶ, βρε παιδιά—εἶπ' ὁ Ἀράπη, κοιτάζοντας τὸ ρολόι τοῦ Φαναρίου—μὴν πιάνετε τώρα τίς κουδέντες καὶ χρονίσουμε, γιατί ὁ καιρὸς δὲ μᾶς περιμένει. Εἶναι τώρα δυὸ· σὰ φύγουμε στίς τέσσερις, βία πέντε, γλυτώνουμε τὴν μπόρα...

— Τὸ λοιπὸ λὲς νᾶχουμε μπόρα;

— Κοιτάχτε λιγάκι πάνω σας! Τὸ συγνεφάκι κεῖνο ἔγινε συγνεφάρος καὶ μᾶς σκεπάζει... Ἐπειτα δὲ βλέπετε τὸν ἀγέρα, πού ὅσο πᾶσι καὶ δυναμώνει; ἄρχισε κίβλας φουσκοθαλασσιά...

— Βρε ἀδερφέ, εἶπ' ὁ Γιάννης, ὅλος ὁ καυγᾶς ἔγινε γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὸ μεθύσι τοῦ καπετάνιου; Ἐμεῖς ἔκτοτα δὲν εἶδαμε τίποτε ἀπ' τὰ θάματα πού μᾶς λείγαν· πούναί οἱ ρεματαριές, πούναί οἱ σπηλιές, πού τὰ λειβάδια καὶ τὰ ἄλλα κουροφέαλα;

— Για νὰ σοῦ πῶ—τοῦπ' ὁ Κώστας, πού τὸν ἔξερε—σὺν ἔχης σκοπὸ νὰ γυρίσης ἐδῶ τοῦ Φαναρίου τὰ κατατόπια, δὲ θὰ γύρουμε οὔτε στίς δέκα!

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

(José-Maria de Herédia)

Τὰ βοῦρα τὰ φωτόλαμπρα, στολίδια τοῦ γαλήνη, χερσάνουν τὴ λυγρὴ κορφή, πού τὴν ἀνάβει ὁ ἥλιος, καὶ λάμπει ἄκοντα στ' ἀνοιχτὰ μετ' ὅν ἀφρισμένα κρόσια ἢ θάλασσα ἢ ἀπέραντη. ὁ ἀρχίζει ὅπου τελειώνουν οἱ στεριές· κάτω ἀπλώνεται ἡ σαρασία, ἡ νύχτα, σιωπῇ ἢ φωτιά, καὶ ὁ ἄνθρωπος γύρῃ σὲ καὶ ὅπου πού ἡ σιὰ καπνίζει· μὰ ὁ σπερνὸς ὁ ἔμνος τρεμουλιάζει ἀνέμερα καὶ ἐνώνεται μετ' ὅν πελάου τὸ βέγγο. Καὶ σὺν ἀπὸ βαθύ ἄβυσσος, ἀπ' τίς θρομιές, τὰ χέρσα, καὶ τὰ λαγνάδια ἀπόμακρες φωνὲς γρηκνίζονται γύρο τῶν ἀεροπόρων πιστικῶν πού φέγγουν τὰ κοπάδια. Ἀλάκερος ὁ ἐρίζοντας βυθίζεται σὺν ἥμιον, καὶ ὁ ἥλιος πού σβεῖ μέσ' ὁρατὸ πλοῦσι καὶ ζοφωμένο τῆς κόκκινης βασιλίας τοῦ καὶ τίς χερσὲς φτεροῦδες.

MENOS ΦΛΗΝΤΑΣ

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ

Μιά εἴδηση δημοσίευσαν οἱ φημερίδες, αὐτὲς τίς ἡμέρες. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐτοιμάζει γιὰ τίς μορτὲς τῶν ἐκατὸ χρόνων ἀπὸ τὸ σηκωμὸ τοῦ 21 τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας· ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ δηγηρικά ἴσα μετ' ὅν δικὰ μας. Μέσα στὰ μεγάλα γεγονότα, πού ἀπαντᾷ, μῆνες τώρα, συνταράζουνε λαούς, καὶ κρατοῦνε δεμένη τὴν προσοχή, καὶ προκαλοῦν τὴ μελέτη, καὶ γεννοῦν καρδιοχτύπια καὶ φόβους, ἀγωνίες καὶ ἐλπίδες—ἐνὰ γὰρ ὅς αὐτὸ μετ' ὅν ἄλλη, τὴ δική του σημασία. Γεγονὸς μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι στὰ μάτια καὶ στὴν κρίσιν τοῦ κόσμου. Μὰ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ κρατήσῃ τὴν προσοχή, καὶ νὰ κινήσῃ τὴ σκέψιν τῶν στοχαστικῶν.

Δὲν εἶναι μόνο τὸ ἔργο. Εἶναι ἰδίως τοῦ ἔργου τὸ νόημα· τέτοιο πού φαίνεται στὴν ἐκδοχὴ τοῦ Ὑπουργείου γιὰ τὸ λεξικό. Τὸ λεξικό αὐτὸ θὰ δείχνῃ τὴν ἱστορικὴ καὶ συνθετικὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας. Τὴν ἀλλαγὴ τῆς μετ' ὅν αἰώνων τὸ πέρασμα—ἀλλαγὴ φυσικὴ, σύμφωνα μετ' ὅν γενικὸς γλωσσικὸς νόμος. Καὶ ἡ σημερινὴ τῆς μορφή θὰ δειχτεῖ ἔτσι, ὅπως καὶ εἶναι, ὅχι «διαφθορά» καὶ «γέννημα τῆς σκλαβιάς», ἀλλ' αὕτη ἡ γνήσια Ἑλληνικὴ γλῶσσα, κληροδοτημένη ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, πάντα ζωντανή. μετ' ὅν αἰῶνες φρασμένη ἀπὸ τοὺς Ὀμηροὺς καὶ τοὺς Τρωικοὺς κύκλους, στοὺς κύκλους τοὺς Ἀκριτικούς, στὰ δημοτικὰ τρα-

Κοίταξε καλὴν, θὰ μᾶς πάρης στὸ λαμό σου!

— Θὰ περῶν βραχίλι βραχίλι πέρα καὶ θὰ κανὼ μιά γύρα νὰ ἰδῶ τὸν τόπο· δὲ σοῦ μιλάω, πού δὲν ξέρετε ὅπου πᾶς παρὰ φκὶ καὶ κοιμήσι!

— Τὴν καλὴτερη δουλιὰ κανὼ γώ, μὲ φκίνεσαι! Φέρε μου δῶ, μπάρμπα Στρατῆ, καμιά ψάθρα, ἔτσι πού νᾶχῃς καλὸ...

— Στὸ θεὸ σου, κύρ Γιαγχο, νὰ μὴ μᾶς ἀργήσῃς... θὰ μᾶς πιάσῃ καμιά φουρτούνα καὶ θὰ δεθούμε δῶ!... Θυμήσου τὴ μάνα σου, γὼ πλένουμε, ξεπλένουμε!

— Νᾶρῃσω μιάμυτη ὥρα μονάχα δὲν εἶναι καλὰ; Θέλω νὰ γνωρίσω λιγάκι τὸν τόπο καὶ νὰ μαζέψ' ἀπὸ δῶ καὶ λίγα βοτάνια...

— Οἱ γριές μονάχα ξέρω πῶς μαζεύουνε οτάνια!

— Για σου, Ἀράπη! Καλὰ τοῦ τὰ λὲς!

— Πᾶω· ἔλα μαζί μου, καὶ μένε Σόφο, ποῖός θὰ μοῦ δείξῃ τὸ δρόμο!

— Νᾶρῃω καὶ γώ, κύρ Γιαγχο; καὶ γὼ ξέρω τὰ βοτάνια! φῶν' ἔ' ἡ Μαρῖω, χαρούμενη...

— Ἐλα καὶ σύ, Μαρῖω μου, ἔλα!

— Ἀμέτε στὸ καλὸ, τὸ λοιπὸ, καὶ μὴν ἀργήτε! Κοίταξε, μωρέ Σόφο, σὺν ἀργήσῃ ἀρπαχ τὸν

γούδια, στους Σολωμούς.

Τέτοιο τὸ νόημα, καὶ οἱ τέσσαρες γραμμὲς τοῦ ἔργου, πού τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ἀπάνω σὲ Β. Διάταγμα, ἐτοιμάζει νὰ παρουσιάσει σὺς γιορτὲς γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21. Κλείνει ἕνας αἰώνας, καὶ ἡ Πολιτεία σφραγίζει ἑκατὸ χρόνων ἀγῶνες γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ μὲ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο—ἔργο ἀποκατάστασης, ὅπου θάνατον ἰσὶ οἱ τίμιοι πλέον ἢ σημερινῇ καταφρονεμένη λαλιὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἡ «γλῶσσα τῶν θεῶν». Καταδικάζεται ῥητὰ ἡ πλάνη τῆς «παρρηγορίας» καὶ ἡ πρόληψις γιὰ τὴν «ἀποβαρβαρίσιν» τῆς ζωντανῆς γλώσσας, καὶ ἐξηγῆται ἡ γνήσια καταγωγή τῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαία.

Εἶναι σημαντικό αὐτό. Ἀξίζει νὰ τὸνομάσουμε γέγονός. Εἶναι ἕνα βῆμα μεγάλο πού κάνει, συνειδητὰ ἢ ὄχι, ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα πρὸς τὴν ἀπολύτρωσίν της ἀπὸ τὴ μεγάλη πρόληψιν. Τῇ σημασίᾳ πού ἔχει, φανερώσει καὶ τοῦτο ἀκόμα, διὸ ὁ γνωστὸς ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν γλωσσικῶν μουμιῶν, ὁ κ. Μιστριώτης, μυρτίστηκε τῇ βεβήλωσιν, καὶ βγήκε νὰ φωνάξει πάλι «σιὰ δὲλα», νὰ φοβερῶσι πῶς θὰ βάλει ξανά τὸν ξεθωριασμένον κόκκινον σκοῦφο, νὰ πει προδοτικὸ τὸ ἔργο, προδότες τοὺς συντάχτες του, νὰ μιλήσει γιὰ τὴν προδοσίαν, πού μπῆκε ὡς μέσα σὲ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας. Ὁ κ. Μιστριώτης γέραςε πιά, καὶ εἶναι σεβαστός. Ναί, φαίνεται, πῶς καὶ δεῖλὰ ἀκόμα καὶ ἀδύνατος, μπῆκε, ἢ πῶς θὰ μπεῖ καὶ σὲ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας. Κάτι πού ξαπλώνεται καὶ πάει, καὶ ριζοβολεῖ σιγὰ σιγὰ παντοῦ. Τὸ βλέπει καὶ ὁ κ. Μιστριώτης. Γι' αὐτὸν πρέπει νὰ εἶναι προδοσία. Ἡ Νέα Ζωή. Ἡ δόξα τῆς Νέας Ἰδέας. Κάποιες ἀλυσίδες λύνονται σιγὰ σιγὰ. Εἶναι τὸ σπάσιμο μιᾶς πολυκαιρωμένης, τυραννικῆς παραδόσης. Τὸ ἄρθε τοῦ κ. Μιστριώτη εἶναι καλὸ, γιὰ τὴ φανερώσει τὴ σημασίαν πού ἔχει τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Δὲ ζητοῦμε νὰ μεγαλοποιήσουμε τίποτα, οὐδὲ μᾶς παραπαίονει ἐνθουσιασμός. Δὲ λησμονοῦμε αὐτὴ τὴ στιγμή τὴν ἀντίμαχον στάσιν πού κράτησε πάντα ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Παιδείας πρὸς τὸ κίνημα τῆς δημοτικῆς, τὰ λόγια πού εἶπε ἄλλοτε μέσα στὴ Βουλὴ, τὴ χτεσινὴ ἀκόμα τιμωρία ἐνὸς σχολάρχου δημοτικιστῆ. Οὔτε ὑποθέτομε πῶς ὁ κ. ὑπουργὸς ἐγύρισε

σὲ μιὰ μέρα μὲ τὴ δημοτικὴ. Δὲν πρόκειται ἐδῶ γιὰ κόμματα πολιτικά... Μὰ δὲ αὐτὰ δὲ εἰχνοῦν τὴ σημασίαν τοῦ ἔργου πού ἀποφασίζεται σήμερον, καὶ γίνεται ἴσα ἴσα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας τὴν κάνουν νὰ φωτίζεται περισσότερο καὶ νὰ ὑψώνεται. Εἶναι οἱ χαρακτηριστικὲς ἀντίφασες, πού ἀπαντοῦμε πάντα στὴν ἱστορίαν τῶν ἰδεῶν πού συνοδεύουν τὴν προοδευτικὴν ἐπικράτησιν κάθε γενικῆς, πλατειᾶς μεταρρυθμιστικῆς ἰδέας, ἀντίφασες γιόματες νόημα, πού σταματᾷ καὶ σκῶβει ἀπάνον τους ἡ προσοχὴ τοῦ φιλόσοφου μελετητῆ. Εἶναι ὁ δρόμος πού παίρνει πάντα ἡ νέα Ἰδέα, ὅταν ἔχει νὰ παλέψει μὲ πρόληψεις γενεῶν κληρονομημένες, πού ἔχουν ἀπλώσει σὺς ψυχὰς βαθιὰς τίς εἰζες τους. Ἀσυνείδητα τραβάει μὲ τὸ μέρος τῆς ἡ νέας Ἰδέας, καὶ σὲ τὸ ἀσυνείδητο ἐκδηλώνεται, ὡς πού νάνέβει καὶ νὰ γίνῃ συνειδητὴν φωτισμένη—ἡ νέα συνείδησις. Κάτι τέτοιες ἀντίφασες εἶναι οἱ «σημεῖα τῶν καιρῶν». «Ἡ φύσις δὲν κάνει πηδήματα»—ἡ μεγάλη ἀρχὴ τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας, ἀξίωμα τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τὰ γενικώτατα, πού ἐπαληθεύεται σὲ κάθε τῆς βῆμα. Καὶ δὲλα στὴ φύσιν μέσα, ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων ἕως τὴν κίνησιν τῶν ἰδεῶν, κυβερνημένα καὶ διορισμένα ἀπὸ τοὺς αἰώνιους νόμους.

Ἐνα τέτοιο λεξικὸν δὲν εἶναι βέβαιον ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκεῖνα πού θὰ μπορούσε νὰ βγάλει πέρα ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου ἢ ἐπιμονῇ, ὅσο ἄξιος δουλεντῆς καὶ χαλκὸσπλαγχνος καὶ ἂν εἶναι. Ἔργα παρόμοια, τὰ καταπιάνονται ἀκαδημίες, πανεπιστήμια, ἐταιρεῖες. Εἶναι σὺν νήθως μνημεῖα, πού ἐπιβάλλονται, μὲ τὸν ὄγκον τοῦλάχιστο. Ἡ δουλειὰ πολλή, καὶ θέλει χέρια, γὰρ νὰ γίνῃ ἀξία, πολλὰ καὶ γὰρ. Μνημεῖο τὸ λογαριάζομε καὶ τὸ λεξικὸν τὸ κοινοῦ. Τίξια χέρια δὲ λείπον. Ἀρκεῖ νὰ μποῦνε δὲλα στὴ δουλειά. Μὰ γι' αὐτό, ποιός, πού ξέρει τὰ δικά μας, μπορεῖ νὰ δεκιστεῖ; Ἀπὸ τὸ λεξικὸν αὐτὸ εὐκολὰ θὰ βγεῖ ἔπειτα, ἀνίσως καὶ δὲν τὸ προλάβει, τὸ λεξικὸν τῆς δημοτικῆς, πού φτάσαμε σήμερον ὅλοι νὰ τοιῶ-θούμε τὴν ἑλλειψίν του, καὶ νὰ τὸ ζητοῦμε. Τὴ γραμματικὴν τῆς τὴν περιμένουμε. Ὁ Ψυχῆ-ρης μᾶς τὴν ἔχει ἀπὸ καιρὸ τάξει.

Μὰ τὸ ζήτημα τώρα δὲν εἶναι γι' αὐτά. Δὲ μιλοῦμε γιὰ τὴ χρησιμότητα ἢ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἔργου, πού βέβαιον θὰ εἶναι μεγάλη

Ἐκεῖνο πού θέλομε νὰ τονίσουμε τώρα, ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ σημειωθεῖ, πού κάνει γέγονός τὸ ἔργο αὐτὸ σήμερον, εἶναι ἡ ξεχωριστὴ σημασία πού ἔχει γιὰ τὸν ἀγῶνα, καὶ τὴν πρόδοον τῆς γλωσσικῆς ἀλήθειας. Ἰνυρίζομε ὕστερ' ἀπὸ ἕναν αἰῶνα στὴν ἰδέαν τοῦ Κοραΐ, μὰ πόσο μακριὰ ἡ σκέψις καὶ ὁ σκοπὸς ἐκεῖνον, ἀπὸ τῆς σκέψης καὶ τοῦ σκοποῦ πού φανερόνεται στὴν ἐκθεσὴ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας γιὰ τὸ ἱστορικὸν λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας!

Στὴν ἐκθεσὴ αὐτῇ, στὴν υἱοθέτησιν τῆς ἰδέας τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ἔχομε ἕνα γέγονός. Εἶναι ἕνα μεγάλο βῆμα πού κάνει ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα, συνειδητὰ ἢ ὄχι, πρὸς τὴν ἀπολύτρωσίν της ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴν πρόληψιν.

Τὸ χαίρομε ἀπὸ τίς σιγῆς τοῦ «Νοῦμα».

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Μαζὶ μὲ τοῦτο μὲν τὸ γράμμα σου στέλνω καὶ τὸν τελευταῖον «Νοῦμα» νὰ διαβάσεις ἐκεῖ, στὴν τελευταία σελίδα, ὅσα γράφει γιὰ τὸ Ρωμῆϊκο Παραναγερῖο τοῦ Βόλου σου στέλνω ἀκόμα καὶ τὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς περασμένης Παρασκευῆς νὰ χαρεῖς τὰ χρυσόλογα τοῦ κ. Χαροκόπου: «Ἀδ' θέλω νὰ-χομε μορφωμένες δοῦλες καὶ ἀμόρφωτες κυράδες». Μελέτησέ τα καλὰ καὶ τὰ διὰ αὐτὰ τὰς θύρας καὶ θυμῆσον, καλὴ μου. τίς κατάρτες τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα σου γιὰ τὰ σχολεῖά μας καὶ τίς δικές μου τίς ἀπείλωτες μορμολοῖες γιὰ τὴν ἀπελευθερωτικὴν ἀμορφωσίαν τῶν σημερινῶν κοριτσιῶν.

Νά, λοιπὸν πού μαζί μαζί δὲν μεγάλες χαρές μᾶς ἔρχονται. Ἀπὸ τὴ μὴ μεριὰ τὸ Ρωμῆϊκο σχολεῖο πού ἰδρύσανε κάτω ἀπὸ τὸ δνειρεμένο Πήλιο οἱ κκ. Σαράντης καὶ Δελμοῦζος γιὰ νὰ δώσουνε σὺς Ρωμιοπούλες ἀληθινὴ καὶ Ρωμῆϊκὴ πνευματικὴ μόρφωση καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριὰ τὸ Νοικοκυρῆστικο σχολεῖο πού χτίζει ὁ κ. Χυροκόπος στὴν Καλλιθέα γιὰ νὰ «μορφώσῃ» νοικοκυράδες—γιὰτὶ σήμερον, καθὼς ποῦδ' οὐστὰ καὶ ποῦδ' ὀστὶμα τὸ λέει, στὴ νοικοκυροσύνη οἱ δοῦλες μᾶς εἶναι μορφωμένες καὶ οἱ κυράδες ἀμόρφωτες· μ' ἄλλα λόγια, σήμερον οἱ

ἀπ' τὸ ποδάρν, εἰχ' ὄντε στὸν ὄμο καὶ δρόμο!

Ὁ Γιάννης καὶ τὸ κορίτσι, ἔχοντας ὁδηγὸ τὸ Σόφο, κατεβήκαν ἀπ' τὰ σκαλίκια, σιγὰ σιγὰ, καὶ πήραν τὸ μονοπάτι γιὰ νὰ βγῶνε πέρα, σὲ βουνὸ πού διαφέντετο τὸ Φανάρι. Σάν κοντοζυγώσανε κατὰ καί, ἔμπηξε ὁ Κώστας μὴ στρίγγλιὰ πὸ παν' ἀπ' τὸ Φανάρι:

— Μαριώ, μαρή, ἔ Μαριώ! Κοίταξε νὰ βρῆς τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι!

Γ.

Γοργὰ γοργὰ κατρακυλοῦσανε στὸν οὐρανὸ τὰ σύννεφα Σωριαστήκανε πέρα, κατὰ τὸν κάθον τοῦ Λουτρικιοῦ, κρεμαστήκανε πᾶνω του, σὰ φοβέρα, καὶ σὲ λίγο οἱ κορφές τοῦ βουνοῦ χαθήκανε στὴ βαρυσυννεφία, πού σάν ἄλλο βουνὸ πᾶνω τους φαίνονταν. Πιὸ χαμηλὰ, στοῦ βουνοῦ τὰ πλάγια, μέσ' στὴ μαυρίλα τῆς καταχνιάς, ξεχώριζε κανεὶς μὴ ὕστερ' ὁδοδοχὴ ἀντιφεγγιὰ πὸ τὸν ἥλιον, π' ἀγνάντια σὲ πῆλαο βροχίλευε. Ἡ μυρουδιά τῆς βροχῆς γιόμιζε τὴν ἀέρα καὶ ἡ σφοδράδα ὅσο πήγαινε καὶ δυνάμωνε. Οἱ γλάροι τριγυνοῦσανε χαρῶποι, φιλώντας πού καὶ πού τὴ θάλασσα. Ἡ μπόρα σὲ λίγο

ξέσπυσε!... Ἀξέμενοι ὅλοι κάτω σὲ μονοπάτι κοιτάζανε, τὰ χαζοί, τὰ φροστεφαωμένα κύματα, πού κυνηγώντας τὸν τῆλα ξέσπυσανε βροντερ' στυλ Φαναρίου τὰ βράχια· πού καὶ πού, σὲ κάθε πὸ τρελλὸ φύσημα τάνεμου, τοὺς ράντιζ' ἢ ἔκλασσε σάν ἐλαφρὸ ψυχάλισμα. Ἡ βάρκα χορηγούσε μπισοτὰ τῆς κυματόδοχης, ψήλωνε μὴ καὶ ἔφρευε πέρα, χαρῶλωνε πάλαι καὶ μὲ βία ζύγωνε, κιντονεύοντας κάθε φορὰ νὰ γενῇ θρόψιλλα στὰ βράχια...

— Τί θὰ γινόμεν' τώρα καπτάν Νικόλα;—εἶπ' ὁ Κώστας, ἀγριοκοιτάζοντας τὸ Γιάννη, πού μὴ ζεύοντας βοτάνια γύρισε σὲ Φανάρι κοντὰ ἡλιοῦ βρασιλέματα.

— Ἐ βέβαιον, δὲ χάθη' ὁ κόσμος! Σὰ φοβᾶσαι τὴ φουρτῶνα, τὸ Φανάρι μου εἶναι στὴ διαταγή σας περνᾶτε ὅπως ὅπως τὴ βραδιά μαζί μας...

— Δύσκολα τὰ πράματα, καπτάν Νικόλα, δύσκολα!

— Καὶ σὰ μένουμε δῶ πού θὰ κοιμηθοῦμε, καπετάνι;—εἶπ' ὁ Γιάννης συλλογισμένος, χτυπώντας μὲ τὸ μπαστούνάκι τοῦ τοῦ βουνοῦ τὰ γκάθια...

— Ἀμ παλάτι δὲν ἔχω νὰ σὰς βάνω, τὸ ξέ-

ρτε! Νά, μέσ' στὴ μεγάλη καμρα θὰ ξαπλώ-θωμ' ἐ.τάμα, πέρα πέρα, πᾶνω στὴν ψαθὰ. Ἐξ-χομε καὶ λίγους ψύλλους, κάπου κάπου καὶ κανά κοριό, μὰ σάν κλεῖση κανέναν τὰ τραβὰ του δὲ σιαμπαζε. τίποτος! Καθαρές κουβέντες, ρωμῆϊκες!

Ὡ, γλέντι! Τώρα πατήσαμε στὴν πῆτα...

— Κι ὅλα τοῦτα τὰ παθαίνουμε γιὰ τὸ Γιάννη!—φώναξ' ὁ Κώστας, ποῦτανε νὰ σκάσει ἀπὸ τὴ φούρα του.

— Δὲ μὲν λές, μπάρμπα Νικόλα, μπορεῖ αὐτός; ὁ καιρὸς νὰ κρατήσῃ μέρες, νὰ μᾶς δέσῃ σὲ Φανάρι σου;

— Ἀμ μπορεῖ νὰ γενῇ καὶ αὐτό, μὰ δὲν τὸ πιστεύω γιὰ τώρα... Τί νὰ σὰς πῶ, βρέ παιδί, δὲ σὰς παίρνω σὲ λαιμό μου νὰ μέινετε. Θὰ κκοπα-θετε, μπορεῖ νὰ κρυώσετε, ἀρῆσε πού θὰ τρελλα-θοῦν οἱ δικεῖ σας ἀπ' τὴ στενοχώρια τους, μὴ βλέποντας νὰ γυρίζετε.

Τί νὰ κάνουμε, τὸ λοιπὸν, τί νὰ κάνουμε;

— Νὰ γυρίσετε πεζοὶ θέτε πεντέξῃ ὥρες· μεγάλος γύρος βλέπετε, δρόμος κκοχὸς καὶ ζὰ πὸ δῶ δὲν περνᾶνε... Τὸ καλῆτερον εἶναι, βρέ παιδί, νὰ κά-νετε τὸ σταυρό σας καὶ νὰ μπῆτε στὴ βάρκα. Ὁ κκορὸς εἶναι πρῶμος, γιὰ μίμηση ὥρα μπαίνετε σὲ

δούλες είναι οι αληθινές νοικοκυράδες του σπιτιού.

Ξέρω τι θα με ρωτήσεις τώρα: «Και σε ποιό σχολείο θέλεις να βάλλω μεθυσμένο την εγγονούλα σου; Στο Ρωμαιο-σχολεϊό του Βόλου ή στο νοικοκυρικό σχολείο της Καλλιθέας;» Νά, κι από τώρα την απάντησή μου: «Την εγγονούλα μου θέλω να τη βάλλεις και στα δυο τα σχολεία και στο Βόλο και στην Καλλιθέα» και να τα τελιώσει και τα δυο μαζί! «Όχι πρώτα το ένα κ' ύστερα τ' άλλο». Μη μου γελάς που σου λέω νάχεις την ίδια εποχή το παιδί σου και στο Βόλο και στην Αθήνα - γιατί ίσια ίσια γλυκοντριεύονται πως όσο νήρθη ή εγγονούλα μου σε ηλικία να πάει σχολείο, θάχει ιδρυθεί ένα τέτοιο σχολείο που νάχει μέσα συγχωνευμένα όλα τα καλά που στολίζουν και τα δυο αυτά σχολεία. Κι άκουσε πως τόνειρεύονται το σχολείο αυτό (ως το πού με κιάλος «Σχολείο της εγγονούλας μου»). Το πρώτο μαθήματα και τάπομεσήμερο νοικοκυριό και νάχει και δυο μεγάλες βιβλιοθήκες, στη μια να βρίσκονται όλα τα βιβλία που είναι απαραίτητα για να μορφωθεί μια γυναίκα και στην άλλη βιβλιοθήκη όλα τα πράματα του σπιτιού (τεντζερέδες, σκάφες, σίδερα για το σιδερώμα, ραπτομηχανές κτλ.) που είναι απαραίτητα για να μορφωθεί μια νοικοκυρά. Και οι Ρωμιοπούλες στο «Σχολείο της εγγονούλας μου» να κούνε τους Δελμούζους να τους μιλάνε για Σολωμό και για Ψυχάκη και νάν τους διαβάζουν το Γκάιτε και το Σαίξπηρ, να νάκουνε και την πλύστρα και τη ράφτρα και τη σιδερώστρα να τις μπαίνουν στα μυστικά της τέχνης τους και νάν τις μαθαίνουν πως θα διευθύνουν το σπίτι τους αβριο που θα ριχτούνε στη ζωή.

Γιατί, αγαπημένη μου, γραφείο της κόρης είναι και η κουζίνα της. Γιατί καθώς δεν τη θέλω την κόρη μοναχά μέσα στην κουζίνα, να τη θέλω σκυμένη και στο βιβλίο της, τη θέλω και μπροστά στο πιάνο της, ή μπροστά στο ζουρναφικό της τριπόδι - έτσι πάλι δε με συγκινεί και δε μ' ενθουσιάζει ή μορφωμένη κόρη όταν ξέρω πως δεν είναι και μορφωμένη νοικοκυρά. Μια κόρη για να πούμε πως έχει γερή αναστροφή πρέπει να ξέρει απ' όλα και πρέπει να νιώθει την ίδια λαχτάρα και για τη βιβλιοθηκούλα της και για την κουζίνοϋλα της και για το πιανάκι της - αν έχει το χάρισμα να παίζει και πιάνο, γιατί και η μουσική είναι μια μεγάλη, ή με γαλύτερη μάλιστα, πλάστρα της ψυχής.

Στο «Σχολείο της εγγονούλας μου» θάθελα

ακόμα να διδάσκεται κ' ένα άλλο πολύ μεγάλο και πολύ απαραίτητο μάθημα που το λένε «Ζωή». Θάθελα ήλικωμένες μαννάδες κι άντρες σεβάσμιμοι που να παλαίψανε και να υποφέρανε στη ζωή τους και να τη γινώριζανε έτσι από οικά, κι από την καλή της και από την κακή της τη μεριά - θάθελα λοιπόν οι μαννάδες αυτές κι αυτοί οι άντρες να δείχνουνε στα κορίτσια μας τη ζωή από όλες τις όψεις της, κι από τις καλές κ' από τις κακές, με όλους τους κιντόνους και με όλους τους αγώνες και τις αγωνίες της, και να φουάνε στην ψυχή τους το θάρρος που χρειάζεται για να νάντικρύσει κανείς κάθε κίνδυνο και για να βγεί νικήτης από κάθε αγώνα της ζωής. Η ζωή δεν έχει μόνο γασμελιά και τριαντάφυλλα όπως την πλάθει κάθε κόρη στη φαντασία της - έχει κι αγνάδια, πολλά αγνάδια, φαρμακερά τις περισσότερες φορές και ποτέ μου δε θά ξεχάσω τους σίγους του κ. Πάλλη που μουτυχε να διαβάσω προχτές ακόμα, ίσια ίσια την ώρα που συλλογιζόμουν να σου γράψω τουτό μου το γράμμα. Σου τους ξεσηκώνω για να τους χαρείς και σύ.

Πές, μέλισσα κ' εσύ, να ζήσεις,
τί του παιδιού μου θά χαρίσεις;
Από τα μύς ή καθεμιά
απ' τα λουλούδια μέλι φέρνει
κι αν έχει, πές του, αποθυμιά,
λιγάκι ως ξεχεται να παίρνει.

Πές, μέλισσά μου, να μου ζήσεις,
και τίποτα άλλο θά χαρίσεις;
Φαρμακερό κρατάω κεντρί
να το κεντρώσω και μια στάλα,
στον κόσμο έδω να μη θαρρεί
κι όλα πως είναι μέλι γάλα.

Στο «Σχολείο της εγγονούλας μου» είναι απαραίτητες οι τέτοιες στοιχειώδεις μέλισσες.

Σε φιλώ
Η μαννούλα σου
ΗΓΕΡΙΑ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ
ΤΡΕΙΣ ΜΗΛΛΑΝΤΕΣ
(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιούνται 1 δραχμή ή καθεμιά
στα γραφεία του «Νουμά»

Λουτράκι. Το μπουρίνι δεν ξέσπασ' ακόμα με τα σωστά του κ' έχετε βαρύνει τον Άράπη, που μπορεί να σάς περάσει κι απ' τον Ωκεανό!

— Γώ δεν τή φοβάμαι τη φουρτούνα, νά! — είπ' η Μαριώ, ζυγώνοντας θαρρετά την άφριμένη ακρογιαλιά.

— Άρ' θά πααίνης να πνίγης, διαόλ' δ' οχά- τέρα, π' λωλάθηκες να κίνε σεργιάνια! Άει στην κατάρρα μ'! — φώναζε με θυμό ο γέρο-Στρατής, κουνώντας το κεφάλι του, σά να την έλεεινολογούσε!

— Καλό εΐτανε, μπουρμύρισ' ο Άράπης, να φύγουμε άρχητερα, πριν πιάση σκοτεινά και μ'ας πλάκωση το μπουρίνι... Τώρα και τίποτες άλλο να μην πάθετε, θά τρομάξετε, άδερφέ, θά γενήτε μου σκίδι, τί θά π'ν. παιχινιά είναι;

— Τι να πάθουνε, ρέ, και να ξεπάθουνε; Φοβάσαι, κακομοίρη, μην πνιγής; μ' αυτό τον καιρό, μωρέ, γχιοτέδες; Και κόντεψα να σε κάνω και Κανάρη!... Όρσε καρβοκύρηδες μια φορά! Φτού! πανάθεμά σας!

Ο καπτάν Νικόλας, στο κέφι λιγάκι ακόμα, το πήρε στο φιλότιμο νάκούση τον Άράπη να φοβίζει τα παιδιά, ίσια ίσια την ώρα που τους έδιν' ατύς

κοράγιο να φύγουνε. Τον άγριοκούταζε, βρίζοντας τον, έτοιμος, μ' όλα τα γεράματα, να φτάση και σε χειρότερα!

— Δέ μίλησα γώ για το τομάρι μου — τάπο κείθηκε ο φρόνιμος Άράπης γώ και να γυρίσ' η βάρκα πάω δέκα μίλια κελύμπι και το ξέρεις, καπατάνιε...

— Πήγαινε, μωρέ!... Θά τα πάω γώ τα παι- δια με τη βάρκα του Φανκριού! σε μιάν ώρα θά μπορούμε στο Λουτράκι!

— Άστα τ'άστεϊν, μπάρμπα Νικόλα! Θαρρείς δεν έχει κι άλλος φιλότιμο!... Μπρός, βρέ παιδιά, με τόνομα του Θεού μπάτε μέσα...

Ο Άράπης έφριξε τη δεκάρα του, κορώνα ή γραμμικά!

— Έλάτε, μπρός! — είπε κι ο Γιάννης μ' άπο- φαση. — Έλάτε, μωρέ φοβισάκηδες! Όλο φορ θ' είναι να καρμάρωσ' απ' ό κοντά τη φουρτούνα κάθε μέρα δεν το βλέπεις αυτό!

— Κάθε παιδί, κύρ Γιαγκο, παίρνει τη φωτιά για παιχινιά — τάποκρίθηκε ο Σόφορ, τραβώντας το σκονί της βάρκας.

— Φόρτσά, μωρέ, το σκονί, φόρτσά! — ξεφώ- νισ' ο Άράπης μωτρωμένος, θέλοντας κάπου να

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8. — Για τις Επαρχίες Δρ. 7
Για το Έξωτερικό Δρ. Χρ. 10.

Για τις Επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες (2 Δρ. την τρι- μηνία) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ά δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, Όμόνοια Έθν. Τράπεζα Έπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιά- δρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδη- ρόδρομου Όμόνοια, στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάγου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πραχτο- ρεία των Έφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οι Αδελοκόλακες — Το Άρθρο του «Κήρυκα»
— Το Κυπριώτικο ζήτημα — Μιστριωτισμοί
— Πολιτισμένοι αγριάνθρωποι.

ΟΣΟ και να μη μ'ενθουσιάζει ο κ. Φιλάρτος με τον ξεθωριασμένο «Ριζοσπάστη» του, αλή τη φορά ήν βγει και λούσει πατόκορφα μερικά; Αθηναϊκές έφημερίδες, δε θάχει καθόλου άδικο και θάν το πούμε μετ'άβ και μεις. Γιατί οι καλύτερες το παραξενοντακιάσανε πιά με την Αδ- λοκολακεία τους και μ'ας πήρανε μια βδομάδα ήλάκαση τ' αυτιά μας, φωνάζοντας μας πως ήν λυθεί εθνικά το Κρη- τικό ζήτημα, θά λυθεί μόνο και μόνο γιατί ταξίδεψε και φέτος ο Βασίλης μας στην Ερώπη.

Τραβήκανε μάλιστα και παραπάνω. Μ'ας είπαν δηλ. πως δε καλό έγινε ίσαμε τώρα στον τόπο μας, το χωστούμε στη Βασιλεία κ' έτσι μ'ας άφίσανε νάν το νιώσουμε — αβριο μπο- ρεί και να μ'ας το πούνε — πως πρέπει νάλλάξει το Πολίτευμά μας στο Μοναρχικότερο για να ξεκολονθήσουμε να βλέ- πουμε δώ και μπρός όλο και καλά.

Κάθε κολακεία (φυσικά και ή Αδελοκολακεία) έχει και τα όριά της κι όταν το παραξενοντακιάσει, όπως το παραξε- νοντάκισσε και σε τούτη την περίπτωση, βλέπει αντί να όφελήσει. Και πρέπει να μ'ας πιστέψουν οι κύριοι αυτοί, πως ζητώντας να σηκώσουν με τα λιβανίσματά τους τη Βασιλεία στη συνείδηση του λαού, πετύχανε ολοσδιόλου το έναντιό αποτέλεσμα. Και καιρός να σταματήσει πιά το άδι- κολόγητο λιβάνισμα.

*

ΔΙΑΒΑΣΑΜΕ και μεις το Άρθρο του Χανιώτικου «Κή- ρυκα» που τόσο σκαντάλισε μερικάς Αθηναϊκές έφημερίδες

Ξεσπάση.

— Βάϊ, βάϊ, βάϊ! Όρ' που θά μπήτε στο καίκι π' χροσηθάει σαν το τραγούλο! Όρ' θά ξεναβχριστήτ' άλλ' μια βολά, διαόλ' γέννες, χωρίς πιάπ' και κουμπάρο!... Άσ' Μαριώ, δε σ' άφίνου γώ να π'ς να πνίγης, δε σ' άφίνω! Άλλ' βολά δε σε ξανακάν' ή μπννα σ'!

— Θά πάω! Δεν μπορώ για να μείνω δώ, να σκαρταδιάς μοναχή μ'! Έχουμε και δουλιές αβριο, θά πάμ' στο παζάρ! φώναζε του μπάρμπα της ή Μαριώ κ' ή πήγε με γενάτι έκρη έκρη, σά να θέλε να πηδήση πρώτη μέσ' στη βάρκα...

— Όρ' πιάστε την αούτονη τη ζουρλή, π'κει να πείση μέσα! Η έλθήθεια είναι πως ο δούλιος ο Στρατής με το δίκιο του φοβότανε το βούτηγμα. Η θάλασσα χυμώσ' άγριεμένη να πνίξη το Φα- νάρι, που σαν κοροϊδεία καταμεσής στηλώθηκε, καρφί, θαρρείς, μέσ' στ'ά μύτια της. Η βάρκα πα- ράδερνε, σά φτερό στον άνεμο...

— Βρέ δεν μπορείτε να κουμαντάρετε τη βάρκα δώθε. Φέρτε τη γύρο στην άλλη πάντα του Φανκ- ριού, πούναι χαμηλότερα κ'ι κόβεται κι ο άγέρας. Δώ δεν μπορούν όλοι να μούνε, θά βουτήξουνε! — είπ' ο καπετάνιος στο Σόφο, που πολέμαγε να την

ὥστε δὲ διατάσανε νὰν τὸ ποῦνε καὶ προδοτικῶς. Τὸ διαβάσαμε καὶ δὲν παρανευτήκαμε καθόλου. Ὁ «Κήρυκας» φοβόταν μήπως μερικοὶ ἐργάζονται, σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντά τους, νὰ μὴν ἐνωθεῖ ἡ Κρήτη μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ νὰ προσαρτηθεῖ στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ Βοσνία καὶ Ἑζγοβίνη. Οἱ φόβοι του μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι δίκαιοι, δὲν εἶναι ὅμως καὶ προδοτικοί, ἀφοῦ κανεὶς δὲν ξέρει σίγουρα ὡς τὴν ὥρα τί θάποινει μ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ καθόλου παρὰδοχὸ τὸ τέλος του νᾶναι καθὼς τὸ προβλέπει ὁ «Κήρυκας».

Μὰ νὰ ποῦμε καὶ ἄλλο. Φωνάζουνε πὼς ὁ «Κήρυκας» εἶναι τὸ ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ πὼς ὁ, τὴν λέει ὁ «Κήρυκας» εἶναι σὰ νὰν τὸ λέει ὁ ἴδιος ὁ κ. Βενιζέλος. Κ' εἰπεῖτα; Ὁ μὲς ποῖνε πὼς εἶναι προδοτικὸς ὁ κ. Βενιζέλος; ἢ πὼς ὁ κ. Σίμος τῆς «Πατρίδος» ἢ ὁ κ. Καλλιθέας τῶν «Καιρῶν» βλέπουν καλύτερα τὰ πράματα ἀπὸ τὸ μεγάλο πολιτικὸ τῆς Κρήτης;

Μπορεῖ νὰ μᾶς τὸ ποῦν καὶ αὐτὸ, μὰ δὲ θὰν τοῦ πιστέψουμε—κι ἂς μᾶς συμπαθεῖνε.

ΤΟ ΡΑΣΟ ἑξοκολοθεῖ νὰ μαζεῖται στὴν Κύπρο καὶ τερμοφο καὶ Ἑλληνικώτατο νησί πάλι βρίσκεται χωρισμένο σὲ δύο ἑχθρικά στρατόπεδα πού πολεμοῦνε μὲ λύσσα ποῖο νὰ φέρει τὸ δικό του καλύτερο στὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τῆς Κύπρου.

Κι ἄλλοτε γράψαμε γι' αὐτὰ τὰ μασκαρελίκια καὶ δείξαμε στοὺς Κυπριώτες πόσο μεγάλη ντροπὴ εἶναι νὰ γίνονται αὐτὰ τὰ πράματα μπροστὰ σὲ ξένους καὶ πόσο θὰ γελοῦν καὶ θὰ μᾶς ἐλεηνολογοῦν οἱ Ἑγγλέζοι πού τὰ βλέπουν. Καὶ βιστάει τὸ κακὸ τόσα χρόνια τώρα καὶ θὰ βαστάζει, φαίνεται, ἀκόμα ἄλλα τόσα ἢ καὶ περισσότερα—καὶ δὲ θὰ πᾶψει, ἂν δὲ συλλογιστοῦν οἱ Κυπριώτες πόσο γελοῖα γίνεται ἡ θέσις τους καὶ ἂν δὲν ἀποφασίσουν ἀπὸ τὸ σῆδρο ἔναν ὁποιοδήποτε καλύτερο καὶ τὸν καθίσουν, καὶ μὲ τὸ ζῆρι ἀκόμα, πᾶναι στὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο, γιὰ νὰ τελειώσιν καὶ αὐτὸ τὸ ρεζιλέμα.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ ὁ κ. Μιστριώτης εἶπε, εἶπε πάλι γιὰ τὸ «Ἑλλ. Λεξικόν» πού θὰ ἐκδώσει τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, εἶπε, εἶπε—εἶπε γιὰ προδοσίαν. Εἶπε γιὰ χυδαίους, εἶπε γιὰ ἐνοχλητὰ τῆς φυλῆς; πού κλέψανε ὅσοι τὰ διαβάσανε.

Γιατὶ ἐπιτέλους ὁ κ. Μιστριώτης ἀρχίναρε τώρα τελευταῖα νὰ λέει στ' ἀληθινὰ σεβαστὲς ἀνοχίες, τόσα σεβαστὲς, πού νὰ κλαίει ὅσοι τὶς διαβάζουν καὶ νὰ λυποῖνται τὸν ἄνθρωπο.

Τὴ νὰν τὰ πολυλέμε! Ὁ κ. Μιστριώτης ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸ γερὸ ξετίναγμα τοῦ κ. Κρουμπέρ, ἔφτασε στὰ λόγια του καὶ στὰ γραφίσματα του στὸ ἀπροχώρητο τῆς ἀσυναρτησίας καὶ ἀερολογίας καὶ κατάντησε, ἔτσι νὰ ποῦμε, ἅγιος πιά. Καὶ μὲ τοὺς ἅγιους δὲ θυμώνει κανεὶς. Βγάλε μοναχὰ τὸ καπέλλο του καὶ τοὺς προσκυνάει.

ΑΔΑΗ πάλι αὐτὴ ἡ προστυχία τοῦ Ἀθηναίου τύπου. Ἦρθε ἡ Σάββα Μπερνάρ εἰδὼ καὶ ἀντινὰ μᾶς μιλήσουνε γιὰ

τραβήξη πλάϊ στὰ βράχια.

— Ἐλα, τὸ λοιπὸ, τελιώνετε, θὰ μᾶς πιάση νύχτα!

— Πίσ' ἀπ' τὸ Φανάρι, στὸ λιμανάκι, πού φέρανε τὴ βάρκα, τὰ τρελλὰ τῆς χοροπηδήματα πᾶψανε. Ἡ ἀκρογιαλιά εἶτανε χαμηλότερη καὶ τὰ δελφίνια μας κατορθώσανε νὰ μπουῖνε στὴ βάρκα, χωρὶς πολλὰ καρδιοχτύπια. Ὁ Γιάννης γράπωσε τὸ τιμόνι, κατὰ τὴ συνήθεια του. Ἡ Μαρῖω, μ' ὅλες τὶς φωνὲς τοῦ γέρο Στρατῆ, πέταξε μέσα, σὰ Μπουμπουλίνα, καὶ θρονιάστηκε δίπλα στὸ Γιάννη. Ἄλλα παιδιὰ κάτσανε στὴν πλώρη. Λύσανε τὴ βάρκα καὶ σηκώσανε τὸ παννί.

— Ἐχε γιά, καπετάνιο!

— Στὸ καλὸ, παιδιὰ, στὸ καλὸ! Ὁ πᾶτε σὰ δελφίνια κ' ἐγνοῖα σας!

— Ἀεὶ, μωρὴ Μάρω!—φώναξ' ὁ γέρω Στρατῆς—γὼ θέλω νᾶς χίλια πρόβατα μὰ σὺ δὲ θὲς κανένα!.. Καλὰ! Σὺ θὰ χτυτᾶς τὸ ζερὸ σ'! μόν' νὰ μὴν τὸ χτυπήσ' καφερὴ στὸν πάτο τ' πελάου!

Ἡ βαρκούλα ξεκίνησε ἀργά, ἀργά, γέροντας δεξιά καὶ ζερβά, σὰν παχουλὴ κοκώνα γεμάτη νάξια. Τὸ πανάκι, μισοχαλαρωμένο ἀκόμα, χτυ

τὴν ὑπέροχη τέχνης της, ἀρχινήσανε νὰ μετράνε τὰ χρόνια της, καὶ νὰ μᾶς μιλοῦνε γι' αὐτὰ καὶ νὰ κάνουνε χίλιες ἀνοστοεισυνάδες πᾶναι τὰ γερατιά της.

Ἡ μεγάλη τεχνίτρα, λένε, μᾶς εἶπε ἀφιλόμους φεύγοντας. Ἀν μᾶς εἶλεγε πρόστιχους καὶ βάρβαρους, θὰ μᾶς χαρακτήριζε σωστότερα, γιατί ἡ κοινωνικὴ μας μόρφωση δὲν ἔφτασε σὰ καίνο τὸ σημεῖο πού ξεχωρίζει τοὺς πολιτισμένους ἀνθρώπους ἀπὸ τοὺς ἀγριανθρώπους. Μὲ ὅλα τὰ φραγ-κολεθαντίνικα ψευτοφροσμάτα μας, κάποια χωριάτια ἀκόμα κρυφοῦν στὴν ψυχὴ μας.

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΒΙΖΙΤΕΣ

(ΣΗΥΡΟΣ, ΒΕΝΟΣ)

Εἶναι πολὺ εὐκόλο πρᾶμα νὰ λέει κανεὶς τὴ γνώμη του καὶ νὰ σκαρώνει τὴν κριτικίστα του γιὰ καλλιτέχνες, γιὰ τοὺς ὁποίους γράφτηκαν τουλάχιστο κάμποσα βιβλία σὲ διάφορες γλώσσες, πού μίλησαν τουλάχιστο δεκαπέντε κριτικοὶ καὶ τὰ περιδικά κ' οἱ ἐφημερίδες ἀρχίσανε νὰ τοὺς ξελαϊκεύουν ἀλύπητα. Εἶναι πολὺ εὐκόλο πρᾶμα λόγου χάριν νὰ ποῦμε καὶ ἐμῆς τὴ γνώμη μας γιὰ τὸ Βελάσκες, ἢ τὸ Θεοτοκόπουλο, ἢ τὸ Ρέμπραντ, ἀκουμπώντας ἐπιτήδεια, γιὰ ἃ μὴ σκουντάψουμε, σὲ κάποιον ἄλλο, ὅπως τὸ κάνουν ὅλοι οἱ δικαί μας οἱ κριτικοὶ (!) μὰ εἶναι πολὺ δύσκολο πρᾶμα νὰ πῇ κανεὶς τὴ γνώμη του γιὰ καλλιτέχνη, πού δὲν ἐγράφτηκε λέξη ἀκόμα γιὰ τὸ ἔργο του, καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι παρθένο. Νὰ παρουσιάσεις σ' ἕνα κοινὸ, ἕναν καλλιτέχνη, γιὰ πρώτη φορά, αὐτὸ εἶναι, λιγάκι δύσκολο, νὰ εἶναι ποιητὴς, δηγηματογράφος, τῆς φάρας μας τελοσπάντων, πᾶει καὶ ἔρχεται μὰ νὰ εἶναι ζωγράφος, γλύφτης, μουσικός, ἀρχιτέχτονας, πᾶει καὶ δὲν ἔρχεται, γιὰ μᾶς μάλιστα τοὺς ἐρημικούς καὶ τοὺς ἀπόξενους. Ἔτσι βουρὸν τὸ βρίσκω νὰ μιλήσω γιὰ κάποιους δικούς μας, μὰ θὰ τὸ κάνω ὅπως μπορέσω καὶ σύντομα, σήμερα γιὰ τὸ ζωγράφον μας κ. Σπύρο Βένο καὶ μεθαύριο γιὰ τὸ μουσικὸ κ. Μάριο Βάρδογλη. Καὶ θὰ τὸ κάνω μ' ἐνθουσιασμό, γιατί στοὺς πρώτους αὐτοὺς ἀπὸλαῦα ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ συγκίνηση κ' εἶδα πὼς εἶναι ταγμένοι τεχνίτες πού ἀφιερώνουν ὅλη τους τὴ δύναμη γιὰ τὴν Τέχνη, στὴν ἐκλεχτότερή της μορφή.

Ἐνας χρόνος καὶ ἀπάνου εἶναι τώρα, πού πρωτοπισκέφτηκα τὸν κ. Βένο στὸ ἀτελιέ του. Ἐνα ἀτελιέ μὲ γοῦστο βαλμένο μοναδικὸ στὸ μπουλεθάρο τοῦ Montparnasse. Τὴν πρώτην φορά μού εἰδείξε μὴ μεγάλη σπουδὴ του, πού ἔφτασε στὸ

Πολυτεχνεῖο τοῦ Μόναχου καὶ ξεχωρίστηκε ἀπ' τοὺς καθηγητὰς του. Εἶναι μὴ γιὰ χωριάτισσα πού κρατᾷ γελαζόμενη ἕναν κόκκορα. Τὸ θέλα του ἀπλὸ κ' ἡ ἰδέα του τίποτα ὅμως ἡ τέχνη μὲ τὴν ὁποία εἶναι βαλμένη ἡ ἐξοχικὴ αὐτὴ σκηνοῦλα, ἡ ἐκφραση ἡ ζωρὴ τῆς γριούλας καὶ τοῦ κοκκοράκου, τὰ χρώματα τὰ ζωντανὰ καὶ ἀρμονισμένα κ' οἱ γραμμὲς οἱ θετικὲς κ' οἱ σπουδαγμένες, ὅλα τελοσπάντων εἶναι τέτοια, πού κάνουν τὴ ζωγραφιὰ αὐτὴ λατρευτὴ. Σοῦ θυμίζει ἄγνὸ ἑλληνικὸ παραμῦθι καὶ σοῦ φέρνει στὸ νοῦ σου ὅλη τὴ χωριάτικη ζωὴ μας πού τὴν ἔχω ζήσει μικρὸς καὶ ξέρω τὰ θέλητρά της. Ἀπ' τὴ στιγμὴν αὐτὴ ἀγάπησα τὴν τέχνην τοῦ κ. Βένου καὶ τὰ μάτια μου τὰ στύλωσα μὲ πίστη στὶς ἄλλες του σπουδὲς καὶ ἔργα. Ὁ κ. Βένος στάλθηκε στὴν Εὐρώπῃ ἀπ' τὸ Πολυτεχνεῖο μας, παίρνοντας τὸ βραβεῖο σὲ δικηγωνισμό. Τὸ Μόναχο τὸν ἔσυρε πρώτη πόλη τῆς Εὐρώπης καὶ ἐκεῖ μέσα στὰ τρία χρόνια πού ἔμεινε πέταξε σὰ ράκη, ὅλες τὶς σκουριασμένες ἰδέες, πού ἀφουχτα ἔχε φεύγοντας ἀπ' τὴν Ἀθήνα, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἔχνος καλλιτεχνικῆς ζωῆς καὶ ἀνοῖξε τὴν ψυχὴν του πλατιά νὰ δεχτεῖ τὴ μόρφωση πού περίσσεια τοῦ προσέ-
ρονταν.

Δουλεύοντας ἢ ταξιδεύοντας στὴ Γερμανίαν καὶ στὴν Ὀλλανδίαν, δὲν ἄρνηε πόλη πού ἔχει ἕνα μουσεῖο ἢ μνημεῖα μὲ κάποια σημασίαν, χωρὶς νὰ ἐπισκεφτεῖ, καὶ μελετητῆς τῆς Φύσης πέρασε στὰ χωριά αὐτὰ τὰ νοσταλγικά, γιὰ νὰ πιάσει εἰκόνας χρωματισμούς καὶ γραμμὰς πού θὰ τὰ ρίξει μὰ μέρα στὸ ἔργο του. Ξέρω τὴ γνώμη τοῦ κ. Π. Γιαννιόπουλου γιὰ ὅλ' αὐτὰ καθὼς καὶ τοῦ θυμαστῆ τοῦ κ. Βενόπουλου. Ὁ πούν: Γιατὶ τάχα νὰ μὴ μελετῆται καλύτερα τὴ δική του τὴ φύση, ἀπὸ τοῦ νὰ γυρίζει στὶς ξενιτιὲς καὶ στὰ ταξίδια πού θέλουνε καὶ ἐξοχὰ, π' ἀνάθημα τα! Ὁ Γκαίτε, θαρῶ, εἶπε, πὼς ὅποιος δὲν ξέρει ξένες γλώσσες δὲν ξέρε καὶ τὴ δικήν του τὸ παίρνω αὐτὸ γιὰ νὰ πῶ καὶ ἐγὼ ὅποιος δὲ μελετᾷ καὶ τὴν ξένη φύση, ξένος θὰ μείνει καὶ ἀπὸ τὴ δικήν του. Ἔτσι λοιπὸν ὁ κ. Βένος ἦρθε στὸ Παρίσι εἰδὼ καὶ δύο χρόνια τώρα, ν' ἀποτελιώσιν τὶς σπουδὲς του καὶ νὰ βρεῖ ἑκατομῖα νὰ φανερώσει καὶ τὸ ἔργο του.

Τὸ καλλιτεχνικὸ ἰδανικὸ τοῦ κ. Βένου εἶναι ἀπὸ τὰ σπάνια. Δὲ γύριψε τίποτα ἀπ' ὅσα θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν τὸ ἔργο του μὴ ὅρα ἀρχιτέρα γνωστὰ, μὲ στοιχεῖα εὐκόλα καὶ ρουτινιέρικους τρόπους

πιστάνε στὸ κατάρτι, σὰ νᾶθελε νὰ ξεμουδιάσῃ γιὰ τὸ πάλαιμα πού περίμενε. Λίγο λίγο φεύγαν ἀπὸ τὰ πλάγιο τοῦ Φανερῶ, στρέφοντας κατὰ τὸν κάθο τὴν πλώρη, καὶ ἀρχίζε πάλι ὁ χορὸς τῆς βάρκας, ὅσο ξανόλανε στὰ μεγάλα κύματα. Πάνω στὸ γύρισμα μ' ἕνα ξαφνικὸ φέσημα τένεμου μονομιάς τεντώθηκε τὸ παννί, νὰ σπᾶσῃ, κ' ἔγυρε ἡ βάρκα μονόπαντα, σὰ νὰ τουμπάριζε, μπρὸς στὰ μάτια τοῦ καπτάν Νικολά, πούμπηξε τίς φωνὲς πὸ πᾶν' ἀπ' τὸ Φανάρι:

— Στὸ τιμόνι ὁ Ἀράνης! Ὁ Ἀράνης στὸ τιμόνι!.. Τάκουρε, βρέ; χαθήκατε, σκυλιά!

— Στάσ' ἀπ' αὐτοῦ, κύρ Γιάνκο! Ἐχει δικαί ὁ γέρος! Δὲν εἶναι δὴ γιὰ παιχιδία—εἰπ' ὁ Ἀράνης, παραμερίζοντας τὸν Κανάρη μας, χωρὶς πολλὰ κοπιμήματα!

Τὸ τιμόνι μᾶς ἔφταιξ' ἀδερφέ;

— Ὁχι, κύρ Γιάνκο... δὲ τιμονιέρης! Ἀσε μας, στὸ θεὸ σου, νὰ κάνουμε τὴ δουλιὰ μας!

Γερμένη στὴ μιὰ πάντα ἡ βαρκούλα, μὲ τὴν πλώρη σηκωτὰ καὶ τὸ μικρὸ παννάκι τεντωμένο, πῆ γαίνει τώρα μιὰ χαρά, σὰν τὴ σάιτα, μ' ὅλα τῆς τὰ χοροπηδήματα Μπρὸς στὴν πλώρη, μακριὰ, ζωγραφίζεταν τοῦ Λουτρακιοῦ ὁ κάθος, πού τόσο

ἐπιθυμοῦν: αὐτὴ τὴν ὥρα τοὺς εἶτανε. Ἐνα ἕνα περνοῦσαν δίπλα τὰ γριεμένα κύματα, σπάζανε στὴν πλώρη μ' ὀρμὴ καὶ σκορποῦσαν ἀφρισμένα, ἢ πλαγινὰ τοὺς δέρνανε καὶ γινότανε μουσικίδι. Κάπου κάπου ἡ φτωχὴ βαρκούλα ἔκοβε τὸ δρόμο της, σὰ νᾶθελε νὰ παρῇ ἀνάσα πρὶν ξαναχτυπήσῃ.

— Κύρ Γιάνκο, θὰ σ' ρίξω τὴ σιγκούνα μ' νὰ σὲ σκεπᾶσω! Μένα δὲ μὲ κόψ'! καὶ ἂ βρῇ καὶ ἃ γενοῦ μοσκιδ'... Σένα συλλογιέμαι πού κρυώνεις εὐκόλα, κατὰ πὼς λέν οἱ δικαί σ'!

— Στὸν τόπο σου, μωρὴ! Μὴ σαλεύς, σκύλλα, καὶ χανοῦμαστε! Οὐλ' ἄχμου στὴ βάρκα, παιδιὰ, μαζωμένοι σὰ σαβούρα—φώναξ' ὁ Ἀράνης μὲ θυμὸ, βλέποντας τὴ Μαρῖω νὰ σηκώνεται ξαφνικὰ καὶ νὰ μετατοπιέται.

— Τὴ σιγκούνα μ' γιὰ θὰν τοῦ βένου.

— Δὲν τὴ θέλω, παιδί μου, τὴ σιγκούνα σου... Τὸ πολὺ πολὺ θὰ τυλιχτῶ μὲ τὸ χαλὶ τῆς βάρκας, νὰ μὴ βρέχουμαι...

— Μάϊνα, Σόφο, τὸ παννί! Στὰ κουπιά, στὰ κουπιά! Μπρὸς, κύρ Κώστικ, ἦρθε κ' ἡ ἀράδα σου!

(Ἀκολουθεῖ)